

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav východoevropských studií

Bakalářská práce

Kateřina Palečková

Rusko–řecké vztahy v 19. století.

Osobnost Ioannise Kapodistriase

Russian–Greek Relations in the 19th Century. Ioannis Kapodistria

2015

Vedoucí práce: PhDr. Hanuš Nykl, Ph.D.

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé práce Dr. Hanuši Nyklovi, za cenné rady, připomínky, trpělivost, postřehy, vstřícný přístup a motivaci během psaní bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala Dr. Konstantinu Tsivosovi za zapůjčení řecké literatury. V neposlední řadě mi dovolu poděkovat rodině a partnerovi za psychickou podporu.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7. ledna 2015

.....
Kateřina Palečková

Abstrakt (česky):

Bakalářská práce se zaměřuje na rusko–řecké vztahy v 19. století s důrazem na osobnost Ioannise Kapodistriase. Je rozdělena do čtyř tematických celků. V prvním je nastíněn vznik prvního řeckého státu v novodobých dějinách. Kapodistriasově je věnována další část, kde je představen jeho život do období, kdy působil v Rusku. Dále je zobrazena řecká válka za nezávislost a epocha, kdy se Ioannis Kapodistrias stal prvním prezidentem Řecka. Práce zdůrazňuje Ioannise Kapodistriase jako velmi málo známou osobnost v českém prostředí a zaměřuje se na jeho působení v ruských diplomatických službách.

Klíčová slova (česky):

Ioannis Kapodistrias, rusko–řecké vztahy, ruská diplomacie, vznik novodobého řeckého státu

Abstract (in English):

This thesis focuses on the Russian–Greek relations in the 19th century, with emphasis Ioannis Kapodistria on personality. It is divided into four thematic units. The first outlines the creation of the first Greek state in modern history. Kapodistria is devoted to another part, which is introduced by his life in the period when he worked in Russia. Next the Greek War of Independence and the epoch when Ioannis Kapodistria became the first president of Greece. The work emphasizes Ioannis Kapodistria very little known personality in the czech environment and focuses on his work in the russian diplomatic service.

Key words (in English):

Ioannis Kapodistria, russian–greek relations, russian diplomacy, formation of the modern Greek state

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Zrození prvního řeckého státu v novodobých dějinách.....	9
3	Osobnost Ioannise Kapodistriase.....	11
	3.1 Mládí Ioannise Kapodistriase.....	11
	3.2 Počátky politické kariéry.....	11
	3.3 Cesta do Ruska a Kapodistriasova politická kariéra v Rusku.....	13
	3.4 Politické názory Ioannise Kapodistriase a dobový kulturní kontext.....	23
4	Cesta k řecké nezávislosti.....	28
5	Ioannis Kapodistrias prezidentem řeckého státu (1827–1831).....	34
	5.1 Příjezd do vlasti.....	34
	5.2 Situace v Řecku a Kapodistriasovy kroky k jeho pozvednutí.....	35
	5.3 Po roce 1830.....	37
	5.4 Konec vlády Ioannise Kapodistriase.....	38
6	Závěr.....	40
7	Bibliografie.....	42
	Slovníky a encyklopedická literatura.....	46

1 Úvod

Ruská politika 19. století, stejně jako politika zemí západní Evropy, se snažila angažovat na Balkáně. Rusko zdůvodňovalo zájem o tento region ochranou pravoslavného obyvatelstva. Z politického hlediska lze toto období považovat za počátek novodobých rusko–řeckých vztahů. Centrem rozvoje nově vznikajících vztahů se staly Jónské ostrovy, které ruská armáda osvobodila z francouzského područí.

Zájem tehdejších mocností – Ruska, Anglie, Francie a Osmanské říše o jihovýchodní oblast Evropy byl způsoben především výhodnou geografickou polohou a v neposlední řadě i nerostným bohatstvím. Pro Rusko mělo Řecko i nábožensko–kulturní význam. Při pohledu do historie lze vidět byzantské vlivy v kultuře a v oblasti vzdělání. Neméně důležitou roli měla Byzanc v náboženství. První metropolitě Kyjevské Rusi byli Řeky.

Přelom 18. a 19. století je pro Řecko významný především bojem za nezávislost na Osmanské říši, jejíž vliv začal slábnout a spět k rozpadu.

Do období boje za řeckou nezávislost neodmyslitelně patří osobnost Ioannise Kapodistriase, řeckého šlechtice pocházejícího z ostrova Korfu, který strávil několik let v Rusku. V carových službách zastával význačné funkce. Působil jako diplomat ve Vídni, Švýcarsku, byl jedním z nejdůležitějších vyjednávačů na Vídeňském kongresu, byl přítomen u podpisu Pařížské mírové smlouvy v roce 1815. V letech 1816–1822 společně s K. V. Nesselrodem působil ve funkci ministra zahraničních věcí Ruska.

Po svém návratu do vlasti dokázal zúročit své zkušenosti i politické kontakty a byl zvolen prvním prezidentem v řeckých dějinách. Ioannis Kapodistrias byl váženým politikem nejenom v Rusku, ale i v zahraničí. Úctě se těšil také mezi svými politickými rivaly. Největším politickým soupeřem byl rakouský kancléř K. Metternich. Ten s ním vedl tichou politickou válku celých dvacet let. Hrabě Kapodistrias byl také považován za obdivovatele vědy a umění. Mezi spisovateli, historiky a vědci měl spoustu přátel, kteří si jej vážili.

Ioannise Kapodistriase lze právem považovat za jednu z nejvýznamnějších osobností Řecka a Ruska v 19. století.

Ve své práci jsem se rozhodla věnovat tomuto politikovi proto, že v našem prostředí je jeho osoba takřka neznámá.

Mým cílem bylo představit řeckého politika, který prožil značnou část svého života v Rusku. Nikdy však přitom nezapomínal na svou příslušnost k Řecku.

Ve své bakalářské práci jsem vycházela především z ruské a řecké literatury. Z ruských zdrojů jsem využívala zejména knihy ruského balkanisty Grigorije Lvoviče Arše, kterými jsou *И. Каподистрия в России (1809–1822)* a *И. Каподистрия и греческое национально–освободительное движение (1809–1822)*. Prameny týkající se osoby Ioannise Kapodistiriase jsou uloženy v ruských archivech. Dodnes nebyly archivních prameny o tomto období zpřístupněny veřejnosti.

V řeckém prostředí lze nalézt mnoho autorů, kteří se osobě I. Kapodistiriase věnují. V bakalářské práci jsem vycházela rovněž z prací řecké badatelky Eleni Koukou, a to z knih *Ο Καποδίστριας και η παιδεία, Ιωάννης Καποδίστριας, Ρωζάνδρα Στούρτζα. Μια ανεκπλήρωτη αγάπη* a *John Kapodistrias a Greek Europhile Diplomat*.

České prostředí se zatím osobě Ioannise Kapodistiriase věnovalo spíše okrajově. Pro svou práci jsem čerpala také z knihy Pavla Hradečného *Dějiny Řecka* a z práce specialistky na turkokracii prof. Růženy Dostálové *Stručné dějiny států–Řecko*. V roce 2011 vyšla kniha Miroslava Šedivého *Krvavá odyssea*, kterou jsem také využila.

Data v práci, pokud není uvedeno jinak, jsou podle gregoriánského kalendáře.

Při skloňování řeckých jmen jsem se držela přepisu podle učebnice Růženy Dostálové *Základní kurz novořeckého jazyka*.

Způsob označování státních útvarů, včetně velkých písmen je sjednocen podle knihy Honzák, František a kol., *Evropa v proměnách staletí*.

2 Zrození prvního řeckého státu v novodobých dějinách

Ke zrození novodobého řeckého státu mohlo dojít mj. díky iniciativě Ruského impéria. V roce 1799 A. V. Suvorov¹ vedl tažení do Itálie a Švýcarska, F. F. Ušakov² osvobodil Francouzi obsazené Jónské ostrovy ve Středozemním moři, na kterých byla posléze vytvořena Republika sedmi spojených ostrovů (Επτάνησος Πολιτεία) – první nezávislý řecký státní útvar od dob pádu Konstantinopole v roce 1453. Faktickou hlavou státu se stal mladý aristokrat hrabě Ioannis Kapodistrias (1776–1831).

Jónské souostroví představuje skupinu ostrovů, která se rozkládá ve východní části Jónského moře v blízkosti západních a jihozápadních břehů Řecka. Souostroví je často označováno jako „Sedmiostroní“ (Επτάνησα)³ i přesto, že k nim patří celá řada malých, vesměs neobydlených ostrovů. Ostrované byli odedávna vynikajícími rybáři a odvážnými mořeplavci, živili se chovem ovcí, pěstováním vinné révy, oliv a citrusových plodů. Koncem 18. století zde existovala početně nevelká aristokracie, která již ztratila své výsadní postavení. Na ostrově bylo rozvinuto drobné zemědělství a rolníci, žijící v blízkosti měst, do nich dodávali svou produkci. Velcí vlastníci půdy nezřídka pronajímali své pozemky k zemědělské činnosti.⁴

Jónské ostrovy, které se od konce 15. století nacházely ve sféře vlivu Benátek, byly jediným řeckým územím, které nikdy Osmanská říše nedobyla. Vláda Benátské republiky, které patřily ostrovy přibližně tři sta let (do roku 1797), se chovala k místnímu pravoslavnému obyvatelstvu tolerantně. Místní řecké duchovenstvo se těšilo její velké úctě a církvi byla zachována autonomie.⁵

V květnu r. 1797 byla Benátská republika obsazena armádou generála Napoleona I. Bonaparta (1769–1821) a po pěti měsících byl podepsán v Campo Formio mír.⁶ Na jeho základě přestala existovat Benátská republika a Jónské ostrovy obsadili Francouzi. Neúspěšné

---

¹ ЦВЕТКОВ, С. Э., *Александр Суворов, 1730–1800: беллетризованная биография*, Москва 1999, s. 20. Suvorov Alexandr Vasiljevič (1729–1800), byl ruský vojevůdce, vojenský teoretik a politik. Roku 1789 mu byl udělen titul hraběte z Rimmini a v roce 1799 titul knížete Italského.

² ГАНИЧЕВ, Н. В., *„Святой праведный Феодор Ушаков“*, Москва 2005, s. 25. Ušakov Fjodor Fjodorovič (1745–1817), byl ruský námořní admirál. V letech 1790–1792 vedl ruskou černomořskou flotilu. Car Pavel I. (1754–1801) jej vyznamenal řádem Svatého Alexandra Něvského. Vyznamenání také obdržel od neapolského krále a tureckého sultána.

³ HONZÁK, F. a kol., *Evropa v proměnách staletí*, Praha 1997, s. 284, 549. Významnými ostrovy jsou Kerkyra, Paxos, Lefkada, Kefalonia, Ithaka, Zakhyntos a Kythira.

⁴ DOSTÁLOVÁ, R. a kol., *Stručná historie států – Řecko*, s. 83.

⁵ *Православная энциклопедия*, том 12, Москва 2000, s. 375.

⁶ HONZÁK, F. a kol., *Evropa v proměnách staletí*, Praha 1997, s. 69. Mír v Campo Formio byl uzavřen v říjnu 1797 mezi Francií a Rakouskem. Jeho výsledkem byly mj. územní změny. Rakousko se vzdalo Lombardie a Belgie, výměnou za Benátsko, Istrii a Dalmácii. Jónské ostrovy připadly Francii.

tažení Napoleona do Egypta bylo příčinou vytvoření rusko–turecké koalice. Námořnictvu obou zemí velel viceadmirál F. F. Ušakov, pod jehož vedením se spojenecké loďstvo vydalo k Jónským ostrovům, které byly strategicky důležité nejenom pro získání nadvlády v Jaderském a Jónském moři, ale také ve východní části Středomoří. Dobytím ostrova Korfu bylo dokončeno osvobození Jónských ostrovů od francouzské nadvlády. Na ostrovech, které se nacházely pod faktickým protektorátem Ruska, byla vytvořena Republika sedmi spojených ostrovů.⁷ Ta měla vlastní ústavu, na jejímž vytvoření se podílel mj. i F. F. Ušakov.⁸ Za tento úspěch byl viceadmirál carem Pavlem I. (1754–1801) povýšen do hodnosti admirála. Poté, co se o vítězství dozvěděl A. V. Suvorov, napsal: „Sláva ruskému námořnictvu! Nyní si říkám, proč jsem nebyl na Korfu, alespoň jako poručík?“⁹

Po ovládnutí Korfu vydali zástupci Ruska a Osmanské říše proklamaci, ve které zaručovali tamnímu obyvatelstvu všeobecnou a úplnou amnestii, respektování náboženství a soukromého vlastnictví. Původně byla úředním jazykem na ostrově italština, ke které roku 1803 přibyla řečtina. Na souostroví byla zřízena samospráva a vláda byla svěřena do rukou senátu. Jeho prvním předsedou se stal hrabě Antonios Kapodistrias (1741–1821), otec Ioannise, který se v té době ještě věnoval lékařství. Mladý hrabě, nemohl zůstat stranou probíhajících událostí na rodném ostrově. Proto zanechal lékařské praxe a rozhodl se věnovat pouze politice. Do aktivního politického života se zapojili také jeho bratři Viaros (1774–1842) a Avgostinos (1778–1857).¹⁰

---

⁷ HRADEČNÝ, P. a kol., *Dějiny Řecka*, Praha 1988, s. 274. Podle konvence z roku 1800 měla být nově vzniklá republika spojena formálním svazkem s Osmanskou říší.

⁸ СТАНИСЛАВСКАЯ, А. М., *Политическая деятельность Ф. Ф. Ушакова в Греции 1798–1800*, Москва 1983, s. 289.

⁹ ПРЯХИН, Ю. Д., *Греки в истории России XVIII–XIX веков*, Санкт–Петербург 2008, s. 46.

¹⁰ ΜΑΡΚΕΖΙΝΗΣ, Σ. Β., *Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος 1828–1964*, Αθήνα 1966, s. 103. Avgostinos (Αυγουστίνος), mladší bratr Ioannise, studoval agronomii a literaturu. Pracoval jako tajemník velvyslanectví Republiky sedmi spojených ostrovů v Konstantinopoli, později jako carův diplomatický poštovní úředník. Patřil k předním členům spolku Filiki eteria. Poté, co se jeho bratr stal prezidentem, byla mu svěřena správa západní části Řecka. Po ukončení politické kariéry, odcestoval do Petrohradu, kde zemřel. Viaros (Βιάρος), starší bratr Ioannise, studoval práva na univerzitě v Padově. Věnoval se politice, také byl členem spolku Filiki eteria. Byla mu svěřena správa armádních financí na souostroví Sporady (Σποράδες).

3 Osobnost Ioannise Kapodistriase (1776–1832)

3.1 Mládí Ioannise Kapodistriase

Ioannis Antonios Kapodistrias (11. 2. 1776 – 9. 10. 1831, řecky Ιωάννης Αντώνιος Καποδίστριας, rusky Иоанн Антонович Каподистрия), pocházel ze starobylého aristokratického rodu, s dlouholetou politickou tradicí.

Jeho otec Antonios Maria Kapodistrias (Αντώνιος Μαρία Καποδίστριας, 1741–1821) pocházel ze šlechtické rodiny, která ve 14. století přesídlila ze slovinského města Koper (italsky Capo d'Istria) na ostrov Korfu.¹¹ Byl politicky činný a vykonával řadu čestných funkcí v benátské vládě. Jeho rod byl zapsán v Libro d'Oro – „Zlatá kniha“ italské šlechty.¹² Matka, Adamantia Gonemi (Αδαμντία Γονέμη), pocházela z kyperského šlechtického rodu, který přesídlil na Korfu v 16. století. Také její předkové byli zapsáni v Libro d'Oro.¹³

Hrabě Kapodistrias se stal prvním prezidentem (κυβερνήτης)¹⁴ nezávislého řeckého státu v jeho moderní éře (1827–1831).

Ioannis Kapodistrias byl v pořadí šestým dítětem z devíti. Rodina měla právo užívat hraběcí titul, který jejím předkům udělil Karel Emanuel II. Savojský (1634–1675) a stvrdila jej Benátská republika.¹⁵ Mladému Ioannisovi se dostalo vzdělání v klášteře Svatého Augustina (Αγίας Ιουστίνης), kde se naučil latinsky, italsky a francouzsky. Od roku 1794 strávil čtyři roky na univerzitách v Padově a Benátkách, kde se vzdělávaly děti jónských šlechticů. Studoval lékařství a současně navštěvoval kurzy politologie, filozofie a práva. Po návratu na Korfu si otevřel vlastní lékařskou praxi, později pracoval jako hlavní lékař v ruské vojenské nemocnici, založené admirálem F. F. Ušakovem.¹⁶

3.2 Počátky politické kariéry

21. března 1800 byla uzavřena dohoda mezi Ruskem a Tureckem, na jejímž základě byla z původních benátských držav v Jónském moři vytvořena Republika sedmi spojených ostrovů. Na jejím budování se Ioannis Kapodistrias osobně aktivně podílel. Při příležitosti oslav vzniku republiky byl Kapodistriasovi otci udělen titul mimořádného velvyslance

¹¹ ΛΑΣΚΑΡΗΣ, Μ., *Αὐτοβιογραφία Ἰωάννου Καποδίστρια*, Αθήνα 1986, s. 22.

¹² ΚΟΥΚΟΥ, Η., *John Kapodistrias a Greek Europhile Diplomat*, Athens 1994, s. 11.

¹³ ΔΑΦΝΙΣ, Γ., *Ἰωάννης Α. Καποδίστριας, ἡ γένεση τοῦ ἐλληνικοῦ κράτους*, Αθήνα 1975, strana neuvedena

¹⁴ NEDĚLKA, T., *Novořecko-český slovník*, Praha 1982, s. 624, vladař, prezident, král.

¹⁵ PROCACCI, G., *Dějiny Itálie*, Praha 2007, s. 229.

¹⁶ ИГНАТЬЕВ А. В., РЫБАЧЕНОК, И. С., САНИН, Г. А., *Российская дипломатия в портретах*, Москва 1992, s.137.

a zmocněného ministra republiky u Osmanské Porty.¹⁷ Na doporučení tureckého velvyslance byl přijat za Rytíře maltézského řádu svatého Jana Jeruzalémského z Rhodosu a Malty.¹⁸

Mladý politik v nově vzniklém státě zastával význačné funkce a začal sbírat první praktické zkušenosti z diplomacie. V tomto období nabyt přesvědčení, že pro rozkvět Řecka a získání jeho úplné samostatnosti, je nezbytné se orientovat na Rusko. Tuto myšlenku prosazoval a zůstal jí věrný po celý život. Pro Kapodistriase a jiné, v budoucnu významné řecké politiky, se stala ostrovní republika školou vlastenecké výchovy.

Na doporučení svého otce, byl zástupci republiky vyslán na Jónské ostrovy. Jeho prvním úkolem bylo vzbudit pozornost Ruska a s jeho pomocí zorganizovat civilní správu. Následně se v roce 1801 podílel na přepracování republikánské ústavy. Od roku 1803 působil jako státní tajemník Republiky sedmi spojených ostrovů. Z titulu své funkce úzce spolupracoval s ruským vojenským velením, které mělo na Korfu základnu a se zplnomocněným zástupcem Ruska v republice G. D. Mocenigem.¹⁹ Jeho názory a činnost nezůstaly bez povšimnutí. V březnu 1804 podepsal car Alexandr I. výnos o jeho pozvání do Ruska a udělení mu hodnosti vysokého státního úředníka.²⁰ 7. července 1807 byl uzavřen Tylžský mír mezi Ruskem a Francií. Na jeho základě byly předány Jónské ostrovy Francii a tím byla přerušena existence Republiky sedmi spojených ostrovů.²¹ Výsledek uzavřeného míru byl pro Ioannise Kapodistriase velkým zklamáním. Bez ohledu na lukrativní nabídku místa ve francouzských službách, mladý politik upřednostnil pozvání ruského ministra zahraničních věcí N. P. Rumjanceva²² pracovat v ruské státní správě. Když roku 1808 Francie opět ovládla Jónské ostrovy, vydal se zklamaný Kapodistrias, v červnu téhož roku, z Korfu do Petrohradu. Díky své pili a schopnostem se vypracoval do vysokých funkcí ve státní správě. Vedl diplomatickou kancelář, stal se vrchním sekretářem a tajemníkem pro zahraniční vztahy.

---

¹⁷ Osmanská Porta nebo také Vysoká Porta je označení pro osmanské ministerstvo zahraničí, užívané v diplomatickém jazyce.

¹⁸ ЗАХАРОВ, В. А., *Мальтийский орден история и современность*, Москва 2003, s. 19.

¹⁹ ИВАНОВ, И. С., *Очерки истории Министерства иностранных дел России 1802–2002 в трех томах*, Москва 2002, s. 150. Mocenigo Georgij Dmitrijevič byl v letech 1802–1807 zplnomocněným představitelem Ruska v Republice sedmi spojených ostrovů, velvyslancem v Toskánsku, Sardinii aj. Za službu ruskému impériu byl vyznamenán ruským řádem Svatého Alexandra Něvského a také zahraničními řády.

²⁰ ЯНИН, В. Л. и кол., *История России с древнейших времен до 1917, энциклопедия, том второй Д–К*, Москва 1996, s. 491–492.

²¹ ИГНАТЬЕВ, А. В., РЫБАЧЕНОК, И. С., САНИН, Г. А., *Российская дипломатия в портретах*, Москва 1992, s. 137.

²² КЕСЕЛЬБРЕННЕР, Г. Л., *Известные дипломаты России*, Москва 2007, s. 144–154. Rumjancev Nikolaj Petrovič (1754–1826), kníže který zastával během napoleonských válek post ministra zahraničních věcí. Byl štedrým mecenášem a sběratelem uměleckých děl. Založil Rumjancevské muzeum, byl čestným členem Ruské akademie.

Po celou dobu působení v ruské diplomacii hrabě nikdy nezapomínal na svou vlast a nepřerušil styky s řeckými vlastenci, kteří bojovali za její nezávislost.

3.3 Cesta do Ruska a Kapodistriasova politická kariéra v Rusku

Jeho cesta do Petrohradu trvala téměř pět měsíců. Během ní se zastavil také v Itálii. Později, po svém příjezdu do Petrohradu, Kapodistrias napsal N. P. Rumjancevovi: „Během své cesty, projíždějící Itálií, jsem zde zůstal tak dlouho, nakolik mi to dovolily mé skromné finanční prostředky. Chtěl jsem získávat poznatky, které by Vás mohly zajímat.“²³ Z Itálie pokračoval přes Vídeň dále na sever. Byla to jeho první takto dlouhá cesta, která pro něj byla v podmínkách ruské zimy vyčerpávající. Do Petrohradu přicestoval v lednu 1809 nemocen. Protože zde nikoho neznal, ubytoval se u řeckého kupce I. T. Dobolliho.²⁴ Mezi oběma muži se časem vytvořilo velmi silné přátelské pouto a I. T. Dobolli se stal správcem jeho osobních záležitostí a aktivním pomocníkem při šíření osvěty v Řecku.

V Rusku I. Kapodistrias započal novou etapu svého života. První léta strávená v nové zemi, kterou považoval za svou druhou vlast, nenasvědčovala nic o jeho budoucí závratné kariéře. Od počátku se snažil získat v ruské diplomacii místo, které by jej přiblížilo k domovu a rodině. Po svém příjezdu požádal N. P. Rumjanceva, aby byl vyslán v hodnosti ministra–rezidenta do Milána, tehdejšího hlavního města italského království nebo jako zástupce pro obchodní a vědeckou oblast do Moldávie a Valašska. Jeho žádosti však nebylo vyhověno. V dubnu 1809 byl bývalý státní tajemník zahraničních věcí Republiky sedmi spojených ostrovů zařazen na funkci civilního poradce kolegia zahraničních věcí bez jakékoliv diplomatické hodnosti. N. P. Rumjancev jej pověřoval zpracováváním hlášení, která se týkala otázek ruské politiky na východě a postavení Ruska na Balkáně a ve Středomoří.

První léta života v Petrohradě věnoval všechen svůj volný čas k navazování kontaktů s přáteli a studiu filozofie, pedagogiky a politiky. Přesto se první tři roky cítil osamoceně. Jak sám později popisoval: „...s výjimkou řeckých a moldavských rodin, usazených v Petrohradu jsem se s nikým jiným neseznámil; velkou část svého času jsem trávil doma, ve svém pokoji s knihami, za které jsem byl vděčný hraběti N. P. Rumjancevovi nebo které jsem si půjčoval

²³ АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия и греческое национально-освободительное движение (1809-1822)*, Москва 1976, s 15.

²⁴ *Μεγάλη Ελληνική εγκυκλοπαίδεια*, том ΚΔ, Αθήνα 1934, s. 20. Dobolli Ioann Trofimovič (1769–1850), (Ιωάννης Δόμπολης), byl pokladníkem spolku Filomusos Eterias (Φιλομούσου Εταιρίας), který byl založen ve Vídni roku 1821 I. Kapodistriasem. Jeho cílem bylo shromažďovat finanční prostředky na podporu vzdělanosti. V roce 1828 odjeli oba muži společně do Řecka, kde se I. T. Dobolli stal správcem státní pokladny. Následujícího roku se vrátil do Petrohradu, kde mu byl udělen šlechtický titul.

v knihovně Ermitáže, jež patří Jejímu Veličenstvu, vdově carevně.²⁵ Přátelské vztahy udržoval s významnými řeckými rodinami Komienových, Murziových Sturdzových, které byly mezi sebou vzájemně propojeny příbuzenskými vztahy. Především se přátelil s Alexandrem Sturdzou²⁶, se kterým společně nastoupil na ministerstvo zahraničních věcí a s jeho sestrou Roxandrou Skarlatovnou²⁷, pozdější hraběnkou Edlingtovou, blízkou přítelkyní carevny Jelizavety Alexandrovny²⁸, chotí cara Alexandra I. Vřelé přátelství s Roxandrou mu otevřelo dveře mezi ruskou smetánku a pomohlo v kariéře. Ve společnosti se seznámil a spřátelil s mladým knížetem Alexandrosem Ypsilantisem mladším, budoucím vůdcem řeckého povstání.²⁹ Tato společnost mu pomáhala překonávat jednotvárný petrohradský život a mohl zde projevovat své vlastenecké city. Mezi svými přáteli se snažil šířit novořecký jazyk, místo tehdy, ve vyšší řecké společnosti, používané francouzštiny a italštiny. V srpnu 1811 se domohl jmenování do hodnosti externího sekretáře ruského velvyslanectví ve Vídni, kam přicestoval začátkem října 1811.

První Kapodistriasovy kroky v zahraničních službách byly poznamenány napjatými vztahy s novým nadřízeným. Ruský velvyslanec ve Vídni hrabě G. O. Štaketberg³⁰ jej přijal více než chladně, jak později Kapodistrias vzpomínal.³¹ Posléze se vysvětlilo, že velvyslanec podezíral nového spolupracovníka z toho, že jej má sledovat. Podezření se však vzápětí ukázalo neopodstatněným a díky své pracovitosti, znalostem a schopnostem si Kapodistrias získal plnou důvěru svého nadřízeného. Jeho příjezd do Vídně, ve službách ruské diplomacie, vyvolal značnou nelibost rakouského ministra zahraničních věcí knížete Klemense Wenzela von Metternicha (1773–1859). Ten vydal okamžitě pokyn, aby jeho veškerá činnost byla

²⁵ АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия и греческое национально-освободительное движение (1809–1822)*, Москва 1976, s. 8.

²⁶ МИНАКОВ, А. Ю., *Русский консерватизм в первой четверти XIX века*, Воронеж 2011, s. 227. Sturdza Alexandr Skarlatovič (1791–1854), pracoval jako sekretář v kanceláři N. P. Rumjanceva. V roce 1812 byl zařazen k tlumočnickům a později pracoval v kanceláři Dunajské armády P. V. Čičagova. Účastnil se Vídeňského kongresu, byl přítelem A. S. Puškina.

²⁷ ΚΟΥΚΚΟΥ, Ε., *Ιωάννης Καποδίστριας, Ρωζάνδρα Στούρτζα. Μια ανεκπλήρωτη αγάπη*, Αθήνα 1997, s. 80. Roxandra Skarlatovna Edlingtová, rozená Sturdzová, (1786–1844), (Ροξάνδρα Σκαρλατοβνα Έδлинг–Стурτζα) byla blízkou přítelkyní I. Kapodistriase, se kterým ji pojila nenaplněná láska. Patřila k vyhledávaným společnicím oděské společnosti. Provdala se za bratra carevny Jelizavety, hraběte von Edlinga. Byla aktivní členkou Filomoussos eteria, aktivně se věnovala charitativní práci a pomáhala při vzdělávání řeckých studentů v zahraničí. V době řeckého povstání pomáhala řeckým uprchlíkům v Oděse.

²⁸ Carevna Jelizaveta Alexandrovna, rozená Louise Marie Auguste von Baden 1779–1826.

²⁹ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, Δ. Π., *Ο Ελληνισμός της Ρωσίας και τα 33 Χρόνια του εν Αθηναις Σωματείου των εκ Ρωσίας Ελλήνων*, Αθήνα 1953, s. 128. Alexandros Ypsilantis (1792–1828), (Αλέξανδρος Υψηλάντης), sloužil v hodnosti generálmajora v ruské armádě, vyznamenal se v rusko–francouzské válce, v bitvě u Drážďan přišel o pravou ruku. Později se stal pobočníkem cara Alexandra I.

³⁰ КЕСЕЛЬБРЕННЕР, Г. Л., *Известные дипломаты России*, Москва 2007, s. 176. Hrabě Štaketberg Gustav Ottonovič (1776–1850) diplomat působící ve Varšavě, Stokholmu, Turíně. Ve Vídni bylo jeho úkolem sledovat ročinnání napoleonské armády v Evropě. V letech 1814–1815 se účastnil Vídeňského kongresu.

³¹ ИВАНОВ, И. С., *Очерки истории Министерства иностранных дел России 1802–2002* в трех томах, Москва 2002 s. 90.

důkladně sledována, obzvláště jeho styky s vídeňskými Řeky.³² Počátkem 19. století byla Vídeň jedním z důležitých evropských center řecké emigrace, kterou tvořili především prosperující obchodníci. Ti se, mimo jiné, věnovali i vlastenecké činnosti, což bedlivě sledovala vídeňská policie. Metternichovo nařízení bylo prvním krokem v tajné válce, kterou vedl proti Kapodistriasovi celých dvacet let. Ze zpráv rakouské policie, která mu byla adresována, vyplývalo, že úkolem nového úředníka bylo rozvíjet obchodní spolupráci Ruska s ostatními zeměmi, snažit se získat na ruskou stranu vídeňské Řeky a působit na ně. Mladý politik byl úzce spjat s bohatými, široce rozvětvenými řeckými rodinami, jejichž prostřednictvím mohl působit na ostatní Řeky a díky tomu získávat informace.

Zprávy, které zasílal velvyslanec G. O. Štachelberg do Ruska kancléři N. P. Rumjancevovi, se v mnohém shodovaly s hlášeními rakouské policie. I. Kapodistrias se pohyboval v centru dění vídeňské řecké společnosti a o všem, co mohlo představovat politické zájmy Ruska, informoval svého nadřízeného. Např. v jedné ze zpráv se hovořilo o vydavateli novin Řeckého telegrafu³³, které byly vydávány ve Vídni v novořeckém jazyce a distribuovány také do zahraničí. Podle Kapodistriasova mínění byl jejich redaktor obšírně informován o dění ve Francii, kterému byl nakloněn. Ve stejné zprávě také informoval o Anthimosovi Gazisovi³⁴, který připravoval slovník klasických řeckých spisovatelů, pro snadnější pochopení jejich děl. A. Gazis byl členem spolků Filomusos a Filiki Eteria.³⁵ Ze zprávy vyplývalo, že francouzští agenti mu měli nabídnout vysokou finanční odměnu za to, že svou práci věnuje Napoleonovi a dokonce pro něj připravili text. Své kontakty s vídeňskými řeckými kupci, kteří měli klienty po celém území Rakouska a v Osmanské říši, využíval ke zpracovávání informací. Ty se týkaly zejména situace v jihovýchodní Evropě, v souvislosti s vojensko–politickými plány Ruska. Např. vypracoval zprávu o nové cestě vedoucí přes Ilýrii a francouzské provincie, která měla připravit Rakousko o výhody, které jim obchod s východním Středomořím přinášel. Podle Kapodistriasových poznatků, ve Vídni působící francouzští agenti, přesvědčovali místní řecké

---

³² АСТАФЬЕВ, И. И., *Русско–германские дипломатические отношения 1905–1911 гг.*, Москва 1972, s. 61–63.

³³ Γρηκεσκή τηλεγραφή – časopis, který se vydával ve Vídni v novořeckém jazyce od roku 1811.

³⁴ ΚΑΡΑΣ, Γ., *Ανθίμος Γαζής, Φυσικός Κόσμος 1758–1828*, Αθήνα 1981, s. 17–19. Gazis Anthimos 1758–1828, (Ανθίμος Γαζής) byl řecký osvícenec, spisovatel a kartograf, který šířil evropské myšlenky v Řecku, byl členem spolků Filomusos a Filiki eteria aktivně se účastnil řeckého povstání.

³⁵ HRADEČNÝ, P. a kol., *Dějiny Řecka*, Praha 1988, s. 276–279, spolek „Filiki Eteria“ (Φιλική Έταιρεία) byl založen roku 1814 v Oděse. Během krátké doby do ní vstoupil velký počet lidí všech společenských vrstev, největší zastoupení měli obchodníci. Působil nejenom v Osmanské říši, ale také za jejími hranicemi. Představitelé spolku se snažili navodit mezi svými členy dojem, že v jeho čele stojí tajemná osobnost, kterou mohl být dokonce sám car Alexandr I. Vedení Filiki Etera nabídlo hraběti Kapodistriasovi, aby se postavil jeho čela. Ten návrh odmítnul, protože se neslučoval s jeho postavením a s odkazem na závěry Vídeňského kongresu, jež měly potírat jakékoli revoluční události. V roce 1820 se do čela spolku postavil Alexandros Ypsilantis.

kupce, aby přesídlili do těchto provincií, že jejich kapitál bude využit k rozvoji obchodu s evropským Tureckem.

Ve svých zprávách se I. Kapodistrias také zabýval otázkou, případného napadení Ruska napoleonskou Francií. Na základě informací, jež měl k dispozici, předpokládal, že se vojenské operace uskuteční na souši i na moři. Proto doporučoval navázání spolupráce s Tureckem. Navrhoval mu vrátit Moldávii a Valašsko a odložit řešení srbské otázky. V případě tureckého nesouhlasu s ruským spojenectvím, navrhoval vytvoření armády z Bulharů a ostatních slovanských národů a posílit ruské vojenské jednotky ve Středozezemním moři. Pokud by ani tento krok nepřinesl kýžený výsledek, navrhoval zorganizovat všeobecné povstání v evropské části Turecka. Pro jeho úspěšné provedení bylo nutné získat na stranu Ruska Ali pašu³⁶ a uznat ho králem Řecka a Epiru (Ηπειρος). Kapodistriasovy úvahy, kterým se věnoval ve svých zprávách, se týkaly základních problémů Ruska; tj. hledání cesty, jak nejrychleji ukončit rusko–tureckou válku (1806–1812) a využití balkánských národů v nadcházejícím válečném konfliktu.

Nedlouho před vypuknutím války s Napoleonem v roce 1812 byl do čela Dunajské armády jmenován admirál P. V. Čičagov³⁷, kterého car pověřil vyjednáváním o míru s Tureckem.³⁸ Panovníkem navrhované prostředky, jež měly vést k dosažení cíle, byly v mnohém totožné s těmi, které ve své zprávě uváděl I. Kapodistrias. Admirál P. V. Čičagov se ještě v Petrohradě osobně seznámil s autorem mírových návrhů a při výběru spolupracovníků do svého štábu se jej rozhodl jmenovat vedoucím diplomatické kanceláře. Počátkem května 1812 dostal Kapodistrias pokyn od N. P. Rumjanceva bezodkladně odcestovat do Bukurešti. V pokynu kancléř uváděl: „Změnil jsem svůj původní názor, vyslat Vás do Ria de Janeira, protože jsem nabyl přesvědčení, že budete užitečnější jinde. Jeho veličenstvo mi dalo pokyn, pane hrabě, okamžitě Vás vyslat do Bukurešti, kde budete podřízen hlavnímu veliteli armády.“³⁹ Jak bylo vlastní mladému diplomatovi, energicky a iniciativně využil cestu do nového působiště k získávání informací a politických kontaktů. Po příjezdu do místa určení ve svém hlášení informoval: „Pro cestu z Vídně do Bukurešti,

---

³⁶ Ali paša (1774–1822) pocházel z Epiru, jeho předkové patřili k epirským notáblům. Ali paša se díky obratné police postupně zbavil všech svých konkurentů a dosáhl jmenování místodržícím ve městě Janina (Ιωάννινα). Časem se stal bohatým a známým. Vybuďoval autonomní území, které udržovalo kontakty s celou Evropou. Ač muslimský Albánec, umožňoval Řekům rozvíjet jejich kulturně – národní identitu. Ali paša udržoval kontakty s řeckými emigranty mimo jiné také ve Vídni.

³⁷ БЕЗОТОСНЫЙ, В. М. и кол., *Русская армия 1812–1814*, Москва 1999, s. 31. Čičagov Pavel Vasiljevič (1767–1849), byl admirálem a velitelem Dunajské armády.

³⁸ БЕЗОТОСНЫЙ, В. М. и кол., *Отечественная война 1812 года и освободительный поход русской армии 1813–1814 годов*, Москва 2012, том 2, s. 558–559.

³⁹ ИВАНОВ, И. С., *Очерки истории Министерства иностранных дел России 1802–2002 в трех томах*, Москва 2002, s. 91.

jsem si vybral trasu vedoucí přes Maďarsko, Banát a Transylvánii. Přál jsem si tuto oblast prohlédnout, ale bohužel jsem neměl instrukce, ani prostředky, abych si mohl cestu prodloužit.⁴⁰ Tato oblast Kapodistriase zajímala i přesto, že Rakousko již v té době bylo ve formálním spojeneckém svazku s Napoleonem a chystalo se na válku s Ruskem. Z jeho zprávy vyplynulo, že se mezi řeckými kupci, kteří mu byli doporučeni ve Vídni, snažil získat informace o společenském mínění a názorech na válku. Současně jej zajímaly názory mezi „neméně důležitou skupinou tvořenou vedoucími poštovních stanic a celních úředníků“,⁴¹ mezi nimiž byly lidé, kteří nabízeli Rusku své služby. Řečtí kupci ubezpečovali Kapodistriase o své loajalitu a oddanosti k Rusku. Podle jeho názoru stranili Rusku i obyčejní zemědělci v Transylvánii.

Do Bukurešti přicestoval Kapodistrias počátkem června 1812 a ujal se řízení diplomatické kanceláře. Dříve, než přijel admirál P. V. Čičagov do Bukurešti, ukončil M. I. Kutuzov⁴² 16. května 1812 jednání s Portou podpisem Bukurešťské mírové smlouvy. Tím byl završen jeden z nejdůležitějších ruských politických cílů. Současně byly vytvořeny příznivé vnější podmínky pro odražení vojenského vpádu Napoleona do Ruska. V platnosti zůstávaly admirálovy pokyny o vojenských operacích na jihovýchodě Evropy, kterými měly být odvráceny a oslabeny síly protivníka. Nejdůležitějším prostředkem pro dosažení cíle bylo uzavření obranného paktu s Portou a navázání vztahů s politickými silami uvnitř země a také s Habsburskou monarchií.

Všechny tyto úkoly měla zajišťovat diplomatická kancelář Dunajské armády. V prvních měsících války s Napoleonem plnila P. V. Čičagova kancelář funkci blízkovýchodního a balkánského oddělení Ministerstva zahraničních věcí Ruska. Ta, mimo jiné, úzce spolupracovala s nově jmenovaným velvyslancem v Konstantinopoli Andrejem Italinským⁴³, metropolitou černohorským Petarem II. Petrovičem Njehošem⁴⁴, ruským velvyslanectvím ve Vídni a konzuláty na Balkáně. Pod Kapodistriasovým vedením

---

⁴⁰ АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия и греческое национально-освободительное движение (1809–1822)*, Москва 1976, s. 25.

⁴¹ *Tamtéž.*, s. 25.

⁴² БЕЗОТОННЫЙ, В. М. и кол., *Отечественная война 1812 года и освободительный поход русской армии 1813–1814 годов*, Москва 2012, том 2, s. 255–257. Michail Illarionovič Goleniščev–Kutuzov–Smolenskij (1747–1813), významný ruský vojevůdce období napoleonských válek, účastník rusko–turecké války.

⁴³ КЕСЕЛЬБРЕННЕР, Г. Л., *Известные дипломаты России*, Москва 2007, s. 89–91. Italinskij Andrej Jakovlevič (1743–1827), diplomat, velvyslanec v Neapoli, Konstantinopoli a Římě, byl čestným členem Ruské umělecké akademie.

⁴⁴ HIRŠAL, J., BERKOPEC, O., *Horský věnec*, Praha 1963, s. 3. Petar II. Petrovič Njehoš (1813–1815) (Петар II Петровић–Нјеґош), pravoslavný metropolita a vладыka Černé Hory pocházející ze stejnojmenné dynastie. Jeho zásluhou byla teokratická vláda převedena na světskou. Je považován za jednoho z největších srbsky píšících básníků v 19. století.

připravovali jeho podřízení materiály pro velitelský sbor, které se týkaly politických vztahů s jednotlivými zeměmi v oblasti.

Kapodistrias se také věnoval analytické práci a nalézání způsobů, jak zabezpečit úspěch plánovaných vojensko–politických operací v jižní Evropě. Na tehdejší dobu vymyslel zajímavý psychologický plán, který měl zajistit úspěšnou „diverzi“ proti jižnímu křídlu Napoleonovy armády. Ve své zprávě adresované admirálu P. V. Čičagovi vysvětloval jeho podstatu. Ta spočívala v tom, že nepřítel měl nabýt dojmu, že rusko–turecký pakt již existuje a Dunajská armáda se připravuje k útoku. Aby Napoleon informaci uvěřil, bylo nutné ji prezentovat jako informaci nejvyššího stupně utajení a současně jí umožnit proniknout k nepříteli takovým způsobem, aby nabyl přesvědčení, že odhalil chystaný ruský plán operací. Kapodistrias trval na přísném utajení akce. Ale podle jeho názoru tajemství neexistuje, je-li do něj zasvěceno více lidí. Zpráva měla být šířena mezi francouzskými a piemontskými důstojníky sloužícími v Dunajské armádě pomocí korespondence s Vídní. Zde žila význačná skupina emigrantů, kteří díky francouzské revoluci ztratili své výsadní postavení a jak I. Kapodistiras poznamenal: „...se nemohli vzdát svého zvyku být státními zaměstnanci, stále rozebírali své neutěšené postavení a jejich jedinou prací byly debaty o válce a politice, vždy a všude.“⁴⁵ Jednalo se o různorodou skupinu lidí, propuštěných ze státních služeb. Byli to bývalí ministři, v nemilost upadlí generálové, zahraniční diplomaté, příslušníci různých národů, kteří našli útočiště u vídeňského dvora. „Tito lidé budou ochotně opakovat vše, co jim bude řečeno, a především to, co může přiřivít naděje na zlepšení jejich postavení. Budou mezi ostatní rozšiřovat to, co ví nebo předpokládají, vytvoří něco, co se bude podobat názoru, který přijmou Němci za svůj. Mí přátelé, řeční kupci a bankéři umí vyrábět zprávy a přislíbili mi pomoc při šíření informací. Kdybych měl tu čest, Vaše blahorodí, být ve Vaší blízkosti, mohl bych tyto lidi donutit uvěřit všemu, co se politiky týče.“⁴⁶ Současně Kapodistrias vyjadřoval připravenost navázat ve stejném duchu korespondenci s metropolitou Ignatiem⁴⁷ a nejznámějším řeckým městem Janina (Ιωάννινα), které bylo centrem vlády Ali paši. Podle Kapodistriasova názoru bylo možné těmito nepřímými prostředky vytvořit veřejné mínění, které mělo přesvědčit Napoleona, že svaz byl skutečně vytvořen a získat tak Turky ke

⁴⁵ АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия и греческое национально-освободительное движение (1809–1822)*, Москва 1976 s. 27.

⁴⁶ *Tamtéž.* s. 27.

⁴⁷ ΚΟΥΚΚΟΥ, Ε., *Ανέκδοτοι επιστολαί του μητροπολίτου Ουγγροβλαχίας Ιγνατίου προς τον Ι. Καποδίστριαν, Δελτίον Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος*, том 12 (1957–1958), s. 151–177. Metropolita Arty Ignatios (Ιγνάτιος Ουγγροβλαχίας 1765–1828) se seznámil s Kapodistriasem v době, kdy byl státním tajemníkem Republiky sedmi spojených ostrovů. Hájil ruské zájmy na Korfu poté, co byl obsazen Francouzi. Později emigroval do Ruska a stal se metropolitou uhersko–valašským. Působil také ve Vídni ve Filomousos eteria, podílel na vzdělávání řeckých dětí, podporoval národně–osvobozenický boj řeckého lidu.

spolupráci, ukolébat rakouský dvůr a vyvolat důvěru mezi národy očekávajícími ruskou pomoc, a tím připravit nebývalý úspěch vojenských operací svěřených P. V. Čičagovovi. K uskutečnění tohoto ambiciózního plánu však nikdy nedošlo.

Po vypuknutí války s Napolenem v roce 1812 opustila armáda P. V. Čičagovova Valašské a Moldavské knížectví, protože jí byla svěřena ochrana jihozápadních oblastí Ruska, kam měla směřovat Napoleonova vojska na svém tažení do Moskvy.

Společně s armádou hrabě Kapodistrias absolvoval cestu od Dunaje až k řece Berezině. Jeho přítel A. S. Sturdza popisoval, jak v listopadu 1812, před zahájením pochodu vstříc ustupující Napoleonově armádě, dal hlavní velitel Kapodistriasovi na výběr. Buď zůstane v týlu nebo se s vojáky podělí o všechny strasti a nebezpečí nadcházejících bojů. Hraběte nabídka urazila. Oba se stali svědky bitvy, ve které byla Napoleonova vojska poražena. Zúčastnili se také pronásledování Napoleonovy armády k řece Němen. Později Kapodistrias napsal jednomu ze svých přátel: „...stále postupujeme vpřed, stále pronásledujeme nepřítele. Dej Bože, aby to co nejdříve skončilo, cítím se nesmírně unaven.“⁴⁸ Po osvobození ruského území Dunajská armáda, v té době, byla přejmenována na 3. armádu a pokračovala ve vojenských operacích v Polsku. Zde se Kapodistrias seznámil s generálem M. B. Barclaym de Tolly⁴⁹, který nahradil v čele armády admirála P. V. Čičagova a stal se hlavním velitelem spojeneckých rusko–pruských armád. Válečné události a síla ruské armády utvrdily Kapodistriase v přesvědčení, že pouze orientace na tuto velmoc pomůže zlepšit postavení Řeků a ostatních balkánských národů, nacházejících se pod osmanskou nadvládou. Proto se snažil podporovat a utužovat tradiční vazby, které spojovaly pravoslavné obyvatelstvo Osmanské říše s Ruskem. Ještě v době, kdy se Dunajská armáda nacházela v ruském vnitrozemí, její diplomatická kancelář udržovala styky s balkánskými zeměmi. Jejím prostřednictvím se šířily informace o válečných úspěších ruských zbraní a Rusko si díky ní udrželo vliv i po podepsání vynuceného Bukurešťského míru 6. května 1812. Mírem Porta získala nadvládu nad Srbskem. Na tento fakt se snažil Kapodistrias upozornit cara. Ve zvláštní zprávě adresované M. B. Barclay de Tollymu uváděl, že úplná porážka Srbů bude mít za následek snížení ruské prestiže na Balkáně a naopak zde dojde ke zvýšení vlivu Francie. Podle něj bylo nezbytné, aby Rusko se svými spojenci, ke kterým se Osmanská říše chovala nedůvěřivě, vydalo demarši na obranu Srbska. V případě jeho neúspěšné záchrany

---

⁴⁸ АРШ, Г. Л., И. Каподистрия и греческое национально-освободительное движение (1809–1822), Москва 1976, s. 28.

⁴⁹ БЕЗОТОСНЫЙ, В. М. и кол, *Отечественная война 1812 года и освободительный поход русской армии 1813–1814 годов*, Москва 2012, том 1, s. 117–118. Barclay de Tolly Michail Bogdanovič (1761–1818), velitel rusko–pruské armády v letech 1813–1814. Je považován za jednoho ze strategiů vítězné bitvy u Lipska v říjnu 1813, v březnu 1814 přivedl své vojsko do Paříže.

navrhoval povolit emigraci Srbů do jižních ruských gubernií. Kapodistriasův návrh byl přijat a Rusko společně s Rakouskem v Konstantinopoli předložili demarši na ochranu Srbů.⁵⁰

Současně se srbskou otázkou se zajímal o osud vlasti. V té době ruská vojska postupovala stále více do Evropy a bylo patrné, že Napoleonova nadvláda v Evropě se chýlí ke konci. Válku proti němu sice vedly vítězné monarchie, které chtěly zachovat původní pořádky, ale o moc se začínaly hlásit státy, jejichž snahou bylo anulovat výsledky francouzské revoluce.

Jednou z takových zemí bylo Švýcarsko. Koncem roku 1813 se v zemi vyhroutil vnitropolitický boj. Bernská aristokracie se snažila obnovit svá původní privilegia, o která přišla díky francouzské revoluci. Jejich nároky tajně podporoval rakouský dvůr, naopak Alexandr I. hájil současný stav. Na jednání se zástupci Švýcarska vyslaly Rusko a Rakousko své zmocněnce.⁵¹ Zástupcem ruské strany car jmenoval I. Kapodistriase, se kterým se osobně seznámil v Německu. Ten se v listopadu 1813 vypravil do Švýcarska s pověřením jednat o neutralitě země, švýcarské ústavě a podílet se na tvorbě zákonů.⁵² Panovníkův úkol se mu podařilo splnit a současně se stal prostředníkem v urovnání vnitropolitického boje. Význačnou měrou se podílel na vypracování švýcarské ústavy. Podílel se také na francouzské ústavě.⁵³ Za snahu, objektivitu a hájení švýcarských zájmů na Vídeňském kongresu (1814–1815), mu roku 1816 bylo uděleno švýcarské čestné občanství.⁵⁴

Na jaře 1814 byla Napoleonova nadvláda v Evropě rozdracena. Vítězové se připravovali na jednání o poválečném uspořádání kontinentu. Mezi spojenci se rozpoutal skrytý, ale o to vyhracenější, diplomatický boj. O rozhodující vliv na evropské záležitosti mezi sebou soupeřili Rusko, Anglie a Rakousko. Před zahájením Vídeňského kongresu Kapodistrias zastával funkci zplnomocněného velvyslance ve Švýcarsku. Car Alexandr I. v důvěrném rozhovoru sdělil Roxandře Sturdzovové: „Nezůstane tam, budeme mít mnoho práce a ve Vídni nemám jiného člověka, který má sílu se utkat s Metternichem, proto jej chci mít ve své blízkosti.“⁵⁵

---

⁵⁰ cit. podle: АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия и греческое национальное освободительное движение*, з АВІР, ф. Канцелярия, 1812, лл. 2–4. И. А. Каподистрия–П.В. Чичагову, 24 мая (5 июня) 1812 г.

⁵¹ ГРОСУЛ, В. Я., *Русское зарубежье в первой половине XIX века*, Москва 2008, s. 140.

⁵² ШИШКИН, М., П., *Русская Швейцария*, Москва 2006, s 236–238.

⁵³ *Tamtéž*, s. 250.

⁵⁴ КОУККОУ, Е., *Ο Καποδίστριας και η παιδεία*, Αθήνα 1972, s. 26.

⁵⁵ АНДРЕЕВ, А. Р., *Последний канцлер Российской империи*, Москва 1999, s. 19.

Na podzim 1814 Kapodistrias přicestoval do Vídně, i když formálně nepatřil mezi oficiální ruské vyjednavče na kongresu. Těmi byli A. K. Razumovskij⁵⁶, K. V. Nesselrode⁵⁷ a G. O. Štachelberg. Ve skutečnosti všechny nejdůležitější záležitosti byly svěřovány právě jemu. Panovník si byl vědom jeho diplomatických schopností a konzultoval s ním nejsložitější otázky a taktiku diplomatických jednání⁵⁸. Historik A. A. Vasilčikov napsal: „...poté, co hrabě Kapodistrias přijel do Vídně, převzal pevně do svých rukou vedení rozhovorů. Nezapomínal se však chovat k hraběti A. K. Razumovskému jako k vedoucímu vyjednávacího týmu.“⁵⁹

Po celou dobu konání kongresu musel Kapodistrias bojovat na politickém poli nejen s Metternichem, ale také s francouzským vyjednavčem Ch. M. Talleyrandem⁶⁰ nebo zástupcem Anglie R. S. Stewartem.⁶¹ Ioannis Kapodistrias bravurně prosazoval carův program poválečného uspořádání Evropy. Rusko se stejně jako ostatní mocnosti snažilo rozšířit svá teritoria a získat převažující vliv na dění v Evropě. Společným cílem všech monarchistických vlád, které se sešly ve Vídni, byla restaurace absolutismu, likvidace výsledků Velké francouzské revoluce (1789–1799) a národně osvobozenického hnutí v jednotlivých zemích. Kapodistrias byl jedním z mála účastníků Vídeňského kongresu, který v soukromí zcela odmítal tato jednání. V jednom z hlášení agenta tajné rakouské policie z roku 1814, se měl Kapodistrias vyjádřit takto: „Zapomněli, že tuto válku nevedly monarchie, ale národy. Jakmile byl Napoleon poražen, zapomněli na národní zájmy a hájí pouze zájmy panovníků, stejně jako v předchozích válkách.“⁶² Za největší a bezprostřední hrozbu národních zájmů Italů, Řeků a jiných národů považoval Kapodistrias Rakousko. Ovšem i Rusko vycházelo ze svých mocenských zájmů a vystupovalo v rozporu s politikou vídeňského zastupitelského úřadu. Z tohoto důvodu na kongresu docházelo k vyhroceným střetům s Metternichem, protože Ioannis Kapodistrias byl pro panovníka pouze prostředkem

---

⁵⁶ КЕСЕЛЬБРЕННЕР, Г. Л., *Известные дипломаты России*, Москва 2007 s. 105–106. Hrabě Razumovskij Alexej Kirillovič (1748–1822), ministr školství, který se podílel na zakládání základních a středních škol.

⁵⁷ *Tamtéž*, s. 172–185. Hrabě Nesselrode Karl Vasiljevič (1780–1862), ruský státník, jeden z nejdéle sloužících ministrů zahraničních věcí, zastávce sbližování s Rakouskem a Pruskem, odpůrce revolučních hnutí a liberálních změn v Evropě. Patřil k zakladatelům Svaté aliance.

⁵⁸ ИГНАТЬЕВ, А. В. и кол., *Российская дипломатия в портретах*, Москва 1992, s. 138.

⁵⁹ ВАСИЛЬЧИКОВ, А. А., *Семейство Разумовских*, díl IV., Санкт–Петербург 1887, s. 527.

⁶⁰ TARRABA, L., *Nebezpečný intrikán. Život, Ch. M. Talleyranda*, Praha 1995, s. 236. Charles Maurice de Talleyrand–Périgord (1754–1838), diplomat v době francouzské revoluce, napoleonský válečník, Vídeňského kongresu a restaurace Bourbonů. V letech 1830–1834 byl pověřen diplomatickým zastupováním Francie v Anglii.

⁶¹ БЕЗОТОСНЫЙ, В. М. и кол., *Отечественная война 1812 года и освободительный поход русской армии 1813–1814 годов*, Москва 2012, том. 2, s. 121–122. Robert Stewart z Castlereaghu (1769–1822) byl britským ministrem zahraničních věcí, byl to jeden z nejvýznamnějších politiků první čtvrtiny 19. století. Zastupoval Anglii na Vídeňském kongresu.

⁶² АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия в России (1809–1822)*, Москва 2003, s. 35.

k dosažení svých cílů. Car Alexandr I. obratně využíval politikovy osobní situace a jejich vzájemný vztah měl politické pozadí. Ruská oficiální politika 19. století se do určité míry snažila přizpůsobovat nové politické realitě v Evropě. Alexandr I. se v tomto období hlásil ke stejným politickým ideám jako Kapodistrias, tj. k myšlenkám liberalismu. Tím však sledoval zcela konkrétní politické cíle, a to co nejvíce oslabit vliv Napoleona ve Švýcarsku a zamezit nástupu Rakouska na jeho místo. Současně si byl vědom nutnosti kompromisů a ústupků, aby bylo možné bojovat s revolučními hnutími. Panovník viděl v mladém Kapodistriasovi představitele ducha doby, jehož názory mohou být užitečné při navazování politických kontaktů a prosazování kompromisů v Evropě.

V tomto období výrazně vzrostla důvěra cara Alexandra I. ke Kapodistriasovi, která se projevila tím, že ho jmenoval státním tajemníkem zahraničních věcí a pověřil jej vedením závěrečných mírových rozhovorů s Francií. Mladý politik, jako zástupce Ruska, podepsal 20. listopadu 1815, po definitivní porážce Napoleona u Waterloo, Pařížskou mírovou smlouvu. Její podmínky byly pro Francii, ve srovnání s mírovou smlouvou z roku 1814, mnohem tvrdší.

Po Kapodistriasově návratu do Petrohradu, v lednu 1816, byl pro něj připraven byt na Palácovém náměstí, ve kterém do té doby žil N. P. Rumjancev.⁶³ Když před čtyřmi lety opouštěl, externí tajemník vídeňského velvyslanectví hlavní město, netušil, že se vrátí jako jeden z nejvlivnějších ministrů ruské vlády. A. A. Vasilčikov napsal: „...vypracoval se a stal se jedním z nejoblíbenějších státních tajemníků, důvěrným rádcem, lze říci i přítelem panovníka.“⁶⁴ Svou nezištností ve finančních i pracovních otázkách, skromností, zdrženlivostí a upřímnou otevřeností, spojenou s pocitem poslušnosti, tím vším si získal důvěru cara Alexandra Pavloviče.⁶⁵ Za odvedenou práci na Vídeňském kongresu jmenoval car Alexandr I. Kapodistriase roku 1816 vedoucím ministerstva zahraničních věcí. Funkci vykonával společně s hrabětem K. V. Nesselrodem. Tím se otevřeně projevila rozporuplnost a rozpolcenost panovníkových názorů na vedení ministerstva a jeho zahraniční politiky. Jónskému politikovi byla svěřena problematika východních zemí, včetně Osmanské říše. K. V. Nesselrode se věnoval vztahům se Západem.⁶⁶ Formálně byl K. V. Nesselrode považován za prvního vedoucího, ale autoritu a úctu si získal, nejen mezi svými kolegy, ale také mezi nepřáteli, hrabě Kapodistrias. Francouzský chargé d'affaires v Petrohradě roku

---

⁶³ СТУРДЗА, А. С., *Воспоминания о жизни и деяниях графа И. А. Каподистрии, правителя Греции*, Санкт-Петербург, 1864, s. 72.

⁶⁴ ВАСИЛЬЧИКОВ, А. А., *Семейство Разумовских*, díl IV., Санкт-Петербург 1887, s. 535.

⁶⁵ *Tamtéž*, s. 570.

⁶⁶ ИВАНОВ, И. С., *Очерки истории Министерства иностранных дел России 1802–2002* в трех томах, Москва 2002, s. 82.

1816 napsal: „Pan K. V. Nesselrode je obvykle spojován s diplomatickým sborem a vede diplomatická jednání, ale dnes se nic neobejde bez pana Kapodistriase, se kterým tajně konzultuje politické otázky při privátních audiencích.⁶⁷ V tomto období mnozí ruští diplomaté, kteří zasílali svá oficiální hlášení hraběti K. V. Nesselrode, je předem konzultovali s I. Kapodistriase.⁶⁸

Úředník a spisovatel M. A. Dmitrijev⁶⁹, který sloužil v úřadě K. V. Nesselrode, popsal historikovi M. P. Pogodinovi postavení svého, v té době, nadřízeného: „Pamatuji si, psal roku 1856, hrabě K. V. Nesselrode byl považován za neschopného a neudělal jediný krok bez Kapodistriase.“⁷⁰ Naopak car považoval K. V. Nesselrodeho za obratného úředníka, který byl schopen z jeho slov a náznaků zpracovávat diplomatické dokumenty. Důvěra Alexandra I. v něj se však značně otrásla na Vídeňském kongresu, když se přesvědčil, že jeho úředník je pod silným vlivem K. Metternicha.⁷¹

3.4 Politické názory Ioannise Kapodistriase a dobový kontext

Ioannis Kapodistrias zahájil svou politickou kariéru v Republice sedmi spojených ostrovů, která se zmítala v ostrých bojích mezi aristokracií a buržoazií. Ač byl mladý politik aristokrat, snažil se hájit zájmy lidu a zastával myšlenku poskytnout této společenské třídě politický vliv.

Na formování světonázoru mladého Kapodistriase měla značný vliv francouzská osvícenecká filozofie, se kterou se seznámil ještě v době svých studií. Zájem o filozofii si uchoval i v pozdějších letech. Někteří jeho současníci jej označovali „více za filozofa než politika.“⁷² Kapodistriasovými oblíbenými autory byli francouzští filozofové Montaigne, Montesquieu. Od evropského osvícenství přelomu 17. a 18. století mladý politik převzal víru v sílu rozumu a přesvědčení o nutnosti vzdělání a mravní výchovy lidí, jako nezbytného předpokladu pro uskutečňování společenských změn. Stejně jako mnozí evropští aristokraté té doby, byl i on znepokojen sociálně politickými otřesy konce 18. a počátku 19. století. Na rozdíl od ostatních si byl však vědom nevratnosti změn, které přinesla Velká francouzská revoluce. Současně si uvědomoval nebezpečí nových revolučních výbuchů a byl přesvědčen,

⁶⁷ *Tamtéž*, s. 82.

⁶⁸ АРШ., Г. Л., *И. Каподистрия и греческое национально-освободительное движение (1809–1822)*, Москва 1976, s. 34.

⁶⁹ Русские писатели 1800–1917, *Биографический словарь*, том. 2: Г–К, Большая российская энциклопедия 1992, s. 125–127. Dmitrijev Michail Alexandrovič (1796–1866), ruský literát, kritik, tlumočnick. Roku 1816 založil „Společnost hlasitého smíchu“, svou podstatou blízkou literárnímu spolku Arzamas.

⁷⁰ АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия в России*, Москва 2003, s. 34.

⁷¹ АНДРЕЕВ, А. Р., *Последний канцлер Российской империи*, Москва 1999, s. 21–22.

⁷² АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия в России (1802–1822)*, Москва 2003, s. 30.

že je lze odvrátit nebo alespoň oddálit politikou prolínání zákonných zájmů monarchů s právy národů. Když se v roce 1820 zvedla nová revoluční vlna, napsal Kapodistrias v privátním dopise tehdejšímu premiérovi Francie hraběti A. E. Richelieu.⁷³ „Všude, kde se vláda dostala do izolace svou nesmyslnou a svévolnou politikou, tam všude zvítězili vzbouřenci; vzbouřenci byli potlačeni všude tam, kde moudré státní instituce prosadily zákony a společně se silnou vládou zajistily zákonná práva a zájmy národů“⁷⁴. Tzv. moudrou instituci I. Kapodistrias spatřoval v konstituční monarchii, která, podle něj, byla kompromisem mezi aristokratickou menšinou a ústupky učiněnými buržoazii. Nejbližší jeho politickým ideálům byla v současné Evropě anglická konstituční monarchie, jejíž parlament považoval za „tribunu Evropy a jeho členy za orgány společenského mínění.“⁷⁵ Blízká mu byla také monarchie Ludvíka XVIII. (1755–1824), která byla, podle jeho mínění, kompromisem mezi šlechtou a velkou buržoazií.

Kapodistriasovy názory lze považovat za konstitučně monarchistické. Současně však uznával právoplatnost a existenci již vzniklých republikánských forem, což bylo možno spatřovat např. v jeho přístupu ke švýcarské nebo jónské problematice. Toleranci k novým politickým zřízením považoval za důležitou podmínku zachování evropského politického systému, který vznikl po porážce Napoleona. Tento vesměs umírněný a současně rozporuplný názor, byl alternativou k feudálně absolutistické politice, prosazované K. Metternichem. Nelibost kancléře mnohonárodnostního Rakouska vyvolávala Kapodistriasova podpora národních snah v porobené vlasti. A to především poté, co se mu podařilo prosadit do vídeňských smluv uznání nezávislosti Jónských ostrovů, byť pod protektorátem Anglie.⁷⁶ Proto byl od počátku kancléř Metternich znepokojen Kapodistriasovým sílícím vlivem na zahraniční politiku Ruska a snažil se všemožnými prostředky zabránit jeho jmenování carovým ministrem. Když však jeho snahy nevyšly, rozhodl se pro postupné a dlouhodobé oslabování jeho autority. Metternichovy intriky zůstávaly bez carova povšimnutí, protože měl ještě na paměti diplomatickou válku, kterou spolu vedli o nová teritoria na Vídeňském kongresu. Kromě toho, v té době, Alexandru I. imponovaly liberální politické názory mladého úředníka. V ruské politice začaly sílit snahy o provedení liberálních reforem, které ji měly přiblížit novým společensko-politickým poměrům. Obzvláště byly snahy patrné po návratu

---

⁷³ KNECHT, R. J., *Richelieu*, Praha 2002, s. 38. Armand–Emmanuel de Vignerot du Plessis Duke of Richelieu (1766–1822) význačný politik období restaurace Bourbonů. V době napoleonských válek sloužil jako důstojník v ruské armádě.

⁷⁴ АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия и греческое национально-освободительное движение (1809–1822)*, Москва 1976, s. 28.

⁷⁵ *Tamtéž*, s. 28.

⁷⁶ ИВАНОВ, И. С., *Очерки истории Министерства иностранных дел России 1802–2002* в трех томах, Москва 2002, s. 92.

cara ze zahraniční, kde pobýval v letech 1813–1815. Nadšení panovníka pro liberalismus napomohlo k závratné kariéře Ioannise Kapodistriase. Tento fakt potvrzoval hrabě ve svém dopise hraběnce Roxandře Edlingtové: „Car si mne přeje mít ve své blízkosti. Proč? Proto, aby mne mohl využívat jako zbraň při provádění velkých reforem ve své říši.“⁷⁷

Pravomoci státního tajemníka Kapodistriase spočívaly nejenom v zahraničně politických stycích, ale také v některých důležitých oblastech vnitřní politiky. V jeho kompetenci se nacházela zejména Besarábie, která měla po připojení k Rusku v roce 1812 zvláštní statut. Kapodistrias zpracoval návrh administrativního uspořádání, které bylo v roce 1813 realizováno.⁷⁸ Byl také poradcem panovníka v otázkách týkajících se Polska, na jejichž řešení se v letech 1817–1818 také podílel. Zatímco se ruská zahraniční politika snažila prezentovat jako liberální, vnitřní politika se stávala stále více konzervativní. Na dění v zemi získal vliv hrabě A. A. Arakčejev, který všechny liberální myšlenky ve společnosti tvrdě pronásledoval. To se zákonitě projevilo také ve vnější politice. Car Alexandr I. byl autorem charty Svaté aliance, kterou společně podepsali 26. září 1815 s rakouským císařem Františkem I. (1768–1835) a pruským králem Fridrichem Vilémem III. (1770–1840).⁷⁹ Cílem aliance bylo udržet v Evropě status quo, potlačit revoluční nálady a boj s volnomyšlenkářstvím.⁸⁰

O svém setkání s carským úředníkem Ioannisem Kapodistriasem, který byl odpůrcem konzervativních monarchií, psal svým přátelům roku 1819 z Varšavy básník P. A. Vjazemskij. Popisoval jej jako vzdělaného člověka s nestranným myšlením, který na něj udělal ten nejlepší dojem. A připojil poznámku, že je dobře, že se takový člověk nachází v panovníkově blízkosti.⁸¹ Ovšem Kapodistrias, i přes své, v té době, nadstandardní vztahy s carem, neměl sílu ovlivnit celkové směřování oficiální politiky v chmurném období arakčejevštiny. Přesto k němu přicházeli lidé různého společenského postavení s žádostmi o radu při řešení společenských i privátních záležitostí. Nikdy nikoho neodmítl a zvláštní pochopení měl pro vědce a spisovatele.

V ruské společnosti si jónský hrabě získal pověst vzdělaného a osvíceného šlechtice, patrona vědy a umění. Roku 1818 ho Petrohradská akademie věd přijala do svých řad jako

⁷⁷ АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия в России (1802–1822)*, Санкт–Петербург 2003, s. 30.

⁷⁸ КУШКО, А., ТАКИ, В., *Бессарабия в составе Российской империи (1812–1917)*, Москва 2012, s. 108–117. Připojení Besarábie bylo výsledkem uzavření Bukurešťského míru v roce 1812 mezi Ruskem a Osmanskou říší. V jejím čele stál Skarlat Sturdza. Obyvatelstvo bylo na tři roky osvobozeno od placení všech daní a vojenské služby, úředním jazykem se stala vedle moldavštiny také ruština. Roku 1818 vstoupil v platnost Status o vytvoření Besarabské gubernie.

⁷⁹ VESELÝ, Z., *Přehled dějin mezinárodních vztahů I. (Od starověku do roku 1914)*, Praha 2003, s. 148.

⁸⁰ АДАМОВ, А. Е., *Сборник договоров с другими государствами 1856–1917*, Москва 1952, s. 337–344.

⁸¹ СОБОЛЕВА, И. А., *Утраченный Петербург*, Санкт–Петербург 2012, s. 214.

člena, který si přál „sloužit vědě a zejména Akademii.“⁸² I. Kapodistrias se snažil získávat finanční prostředky pro vědce a také se podílel na vydávání jejich děl. Obzvláště velké úctě se politik těšil v literárních kruzích. Byl čestným členem literárního kroužku Arzamas, jehož členy byli např. A. S. Puškin, V. A. Žukovskij a celá řada jiných známých spisovatelů. Silné přátelské pouto pojilo politika s V. A. Žukovským a s historikem a spisovatelem N. M. Karamzinem. K jeho blízkým přátelům patřil také A. I. Turgeněv, který byl ředitelem oddělení na Ministerstvu pro náboženské záležitosti a národní osvětu a současně pověřencem v otázkách ruské literatury.⁸³ Na Turgeněvovu žádost se Kapodistrias angažoval ve věci vyslání K. N. Baťuškovy⁸⁴ do diplomatických služeb v Neapoli. Zvláštní pozornost zasluhuje účast Kapodistrase na osudu Puškina. Poté, co se básníkovi přátelé roku 1820 dozvěděli o rozhodnutí cara poslat jej do vyhnanství na Sibiř nebo na Solovecké ostrovy, hledali podporu u význačných osobností.⁸⁵ N. M. Karamzin se obrátil s prosbou o pomoc na hraběte Kapodistriase. Ten využil svých kontaktů a podařilo se mu, básníkovi hrozící exil, změnit na vyslání do Jekatěrinoslavi⁸⁶, do úřadu svého dávného přítele z války I. N. Inzova⁸⁷, který zde vykonával funkci místodržícího v Besarábii. I. N. Inzov pochopil a vzal pod svoji ochranu vzácného Kapodistriasova přítele. Také měl pochopení pro básníkovy mladické výstřednosti a souhlasil s jeho cestou na Krym a Kavkaz, kde Puškin čerpal inspiraci pro svou tvorbu. Kapodistriasův zájem o osud velkého ruského spisovatele dokládá jeho zájem o kulturní život v zemi, která mu poskytla útočiště a úzké vazby se vzdělanou elitou ruské společnosti.⁸⁸

Jónský hrabě hovořil o Rusku jako o své adoptivní vlasti. Naučil se rusky i přesto, že lidé jeho společenského postavení dávali přednost konverzaci ve francouzštině.

Mladý politik doprovázel cara Alexandra I. na jeho cestách a společně procestovali značnou část evropského Ruska. Pobýval v Moskvě, Oděse, Kišinevě, Minsku, Vilniusu, Poltavě a celé řadě dalších měst. Převážná část jeho ruského pobytu však byla spojena s hlavním městem. V letech 1816–1822 byl Ioannis Kapodistrias jednou z nejviditelnějších postav petrohradské společnosti. Vlivnému státnímu tajemníkovi se otevíraly dveře domů

---

⁸² ИВАНОВ, И. С., *Очерки истории Министерства иностранных дел России 1802–2002* в трех томах, Москва 2002, s. 93.

⁸³ ХЕВРОЛИНА, В. М., *Из истории Министерства иностранных дел России второй половины XIX века*, Москва 2001, s. 253. Ministerstvo pro náboženské záležitosti a národní osvětu bylo založeno roku 1817. Skládalo se ze dvou oddělení – pro náboženské otázky a osvětu. Ministerstvo existovalo do roku 1824 a vedl jej kníže Golícyn Alexandr Nikolajevič (1773–1844).

⁸⁴ ЧЕРЕНСКИЙ, Л. А., *Современники Пушкина*, Москва 1999, s. 79–81.

⁸⁵ ЧУЛКОВ, Г. И., *Жизнь Пушкина*, Москва 1999, s. 108.

⁸⁶ Dnešní město Dněpropetrovsk na Ukrajině.

⁸⁷ ЗАЛЕССКИЙ, К. А., *Наполеоновские войны 1799–1815, Биографический энциклопедический словарь*, Москва, 2003, s. 80. Inzov Ivan Nikitič (1768–1845), ruský generál, účastník bojů na řece Berezině, u Toruně, Drážďan u Lipska.

⁸⁸ АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия и греческое национально-освободительное движение (1809–1822)*, Москва 1976, s. 42–47. Podrobný popis Kapodistriasovy účasti na zmírnění Puškinova trestu.

a paláců petrohradské šlechty. Nikdy nezapomněl, na své přátele, kteří byli spojeni s Řeckem. Ve všech etapách své neobyčejné kariéry v Rusku, ať už ve funkci externího tajemníka ruské diplomatické mise ve Vídni, mimořádného vyslance ve Švýcarsku nebo státního tajemníka zahraničních věcí Ruska, nepřestal být řeckým patriotem a především patriotem Jónských ostrovů. Podle slov jednoho z jeho nejbližších spolupracovníků v Rusku S. J. Destunise⁸⁹ málokdo miloval svou vlast jako on. Při svém jmenování do funkce státního tajemníka v roce 1815 Kapodistrias před carem nedal najevo své vlastenecké city, upozornil jej však na skutečnost, jaký dojem vyvolalo jeho jmenování do funkce v řecké společnosti.

---

⁸⁹ *Православная Энциклопедия*, том 14, с. 445. Destunis Spiridon Jurjevič (1872–1848), ruský diplomat řeckého původu, generální konzul Ruska v Izmiru, filolog, historik, spisovatel, překladatel.

4 Cesta k řecké nezávislosti

20. léta 19. století byla obdobím boje Svaté aliance s evropskými revolucemi a současně novou etapou ve vývoji východní otázky.⁹⁰ Bezprostřední příčinou zostření politické situace na Balkáně, která přerostla v mezinárodní krizi, se stalo neúspěšné řecké povstání v Moldavském knížectví, na jaře 1821, které bylo pod nadvládou Osmanské říše. Do jeho čela se postavil Alexandros Ypsilantis.⁹¹ Východní otázka se tak stala jedním z největších problémů mezinárodní politiky. Řecko–turecký konflikt a rusko–turecké vztahy se vyhrotily poté, co Porta odmítla dodržovat podmínky Bukurešťského míru.⁹² Vzniklé situace využily Anglie, Rakousko, Francie a Rusko k obraně svých zájmů na Balkáně.

Povstání připravoval a vedl tajný spolek Filiki Eteria, působící na jihu Ruska. Zde žila poměrně velká řecká komunita, která měla odedávna silné ekonomické vazby na Rusko. V únoru 1821 Alexandros Ypsilantis vyzval lid pod heslem Do boje za víru a vlast (Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος) k osvobození Řecka z osmanského područí.⁹³ Současně doufal, že se do boje zapojí i ostatní Evropané, kteří budou bojovat společně s Řeky. Výzva byla vyslyšena a stovky dobrovolníků se dostavily do jeho tábora v Moldavsku. Po měsíci se nepokoje rozšířily i na řecký Peloponés⁹⁴, čímž začala řecká národně osvobozenecská válka pod vedením Theodora Kolokotronise⁹⁵ a Petrose Mavromichalise.⁹⁶ Pod jejich vedením povstalci vstoupili do města Kalamata (Καλαμάτα), vytvořili senát, v jehož čele stanul P. Mavromichalis, který vydal prohlášení k evropským vládám, že Řekové se stali svobodnými a pokud jim bude vnucována turecká nadvláda, raději zvolí smrt. Zde zaznělo známé heslo Svoboda nebo smrt (Ελευθερία ή θάνατος).⁹⁷

Zpráva o vypuknutí povstání zastihla I. Kapodistriase na kongresu Svaté aliance v Lublani, kde se jednalo o potlačení revoluce v Itálii. V únoru 1821 A. Ypsilantis adresoval dopis caru Alexandru I., ve kterém mu sdělil, že se postavil do čela řeckého povstání proti

⁹⁰ VESELÝ, Z., *Přehled dějin mezinárodních vztahů I. (Od starověku do roku 1914)*, Praha 2003, s. 151.

⁹¹ ΦΩΤΙΑΔΗΣ, Δ., *Η Επανάσταση του 21*, 1971, s. 434–435.

⁹² ОРЛИК, О. В., *История внешней политики России, первая половина XIX века*, Москва 1997, s. 83. Bukurešťský mír z 28. května 1812 ukončil rusko–tureckou válku 1806–1812. Rusko se spokojilo s připojením Besarábie a stanovením hranice na řece Prut. Moldavsko a Valašsko zůstaly pod Tureckou nadvládou a společně se Srbskem později získaly autonomii.

⁹³ *Tamtéž*, s. 190.

⁹⁴ HONZÁK, F., a kol., *Evropa v proměnách staletí*, Praha 1995, s. 311.

⁹⁵ ΠΟΛΙΤΗΣ, Η., *Δημοτικά τραγούδια*, Αθήνα 2014, s. 56. Kolokotronis Theodoros (1770–1843), (Θεόδωρος Κολοκοτρώνης), byl politik, právník, vynikající stratég a jeden z vůdců revoluce 1821.

⁹⁶ *Внешняя политика России XIX начала XX века: документы российского Министерства иностранных дел*, Москва 2005, s. 741. Mavromichalis Petros (1765–1848), (Πέτρος Μαυρομυχάλης), byl jedním z nejvlivnějších politiků a vojenských velitelů, účastnil se řecké národně osvobozenecské revoluce.

⁹⁷ Devět pruhů na řecké státní vlajce odpovídá devíti slabikám hesla Ε-λευ-θε-ρί-α ή θά-να-τος.

osmanské nadvládě a požádal jej o pomoc při vyhnání Turků z Evropy a tak si získat pověst osvoboditele Řecka.⁹⁸ Současně napsal osobní dopis Kapodistrasovi, ve kterém popsal důvody vedení národně osvobozenického boje Řeků. Obsah dopisu Kapodistriase zaskočil. Oficiální panovníkova odpověď Ypsilantisův postup odsuzovala a zdůrazňovala, že nelze z jeho strany očekávat pomoc, vzhledem k nutnosti dodržovat uzavřené smlouvy mezi Ruskem a Osmanskou říší. Navíc byl obviněn z oklamání lidu, když mu sliboval ruskou pomoc.⁹⁹ Carovu odpověď formuloval Kapodistrias na základě panovníkových požadavků. Do značné míry se v ní odrážel také jeho vlastní názor na povstání, které považoval za nebezpečné a předčasné. Byl přesvědčen, že Řecko nemůže dosáhnout svobody občanskou válkou.

Veřejné odsouzení svého přítele A. Ypsilantis jménem cizí vlády, i přes hluboké ideové neshody, které mezi nimi panovaly, bylo nepříjemné nejen Kapodistrasovi, ale také ostatním Řekům, kteří pracovali v ruských službách. Museli řešit otázku výběru mezi vlasteneckým cítěním a služebními povinnostmi. V jednom ze svých soukromých dopisů, které I. Kapodistrias adresoval G. A. Stroganovovi¹⁰⁰, napsal: „Nemohu zůstat lhotejný k tomu, co se děje s mým národem, kterému patří mé srdce, protože mi mé povinnosti nedovolují náležet mu celý.“¹⁰¹ Kapodistrias se ze všech sil zasazoval o to, aby ruská politika vůči Řecku byla vstřícnější. Současně se snažil bránit Anglii a Rakousku, stojícím na straně sultána, ve vměšování se do řecké revoluce. Své přítelkyni, hraběnce Roxandře Edlingtové, o odsouzení panovníkem Ypsilantisových kroků, napsal v březnu 1821: „Neschvalujeme revoluci a budeme dodržovat přísnou neutralitu, nebude-li však nutná přátelská intervence Ruska k ochraně Řeků před místními Turky.“¹⁰² Tato slova byla jeho první oficiální reakcí na řeckou revoluci. Současně nastínil své budoucí plány týkající se Řecka.

Od roku 1820 se car Alexandr I. přestal hlásit k liberálním a konstitučním myšlenkám. Jeho oficiální vnější politika se stala protirevoluční, čímž silně oslabil pozice principiálního protivníka rakouské politiky I. Kapodistriase, který na kongresu v Opavě v říjnu 1820 směle hájil svůj názor. Pro cara Alexandra I. byl Kapodistrias nejen pověřencem pro řecké otázky, ale také jeho ministrem, který měl na starosti řeckou problematiku a tím i osobní zodpovědnost za udržení klidu mezi křesťanskými poddanými sultána, včetně Řeků.

---

⁹⁸ АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия и греческое национально-освободительное движение (1809–1822)*, Москва 1976, s. 214.

⁹⁹ ИГНАТЬЕВ, А. В. и кол., *Российская дипломатия в портретах*, Москва 1992, s. 149.

¹⁰⁰ HRADEČNÝ, P. a kol., *Dějiny Řecka*, Praha 1988, s. 286. Hrabě Stroganov Grigorij Alexandrovič (1770–1857), ruský velvyslanec ve Španělsku, Švédsku a u Vysoké Porty.

¹⁰¹ АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия в России (1809–1822)*, Москва 2003, s. 221.

¹⁰² АРШ, Г. Л., *И. Каподистрия и греческое национально-освободительное движение (1809–1822)*, Москва 1976, s. 220.

Ypsilantisovo povstání poškodilo vnější politické cíle Ruska, což car kladl za vinu svému ministrovi. Rostoucí revoluční nálady v Itálii, Španělsku a události v Řecku vyvolávaly u cara Alexandra I. chorobná podezření. Toho využil K. Metternich k diskreditaci nenáviděného hraběte Kapodistriase. V dubnu 1821 napsal rakouský kancléř z kongresu v Lublani: „Rusko nás nevede, imperátora Alexandra I. vedeme my a to z několika prostých důvodů.“¹⁰³ „Potřebuje rady, přišel však o všechny poradce. Kapodistriase považuje za karbonářského pohlavára, nedůvěřuje své armádě, ani svým ministrům a šlechtě, ani svému lidu.“¹⁰⁴

Nehledě na oficiální odsouzení řeckého povstání ruskou vládou se vzájemné vztahy s Tureckem zhoršovaly. Turecko zabavovalo náklady ruských obchodních lodí, které proplouly černomořskými průlivy a způsobovaly tak nemalé škody černomořskému obchodu a námořní plavbě.¹⁰⁵ Mnohem horší však byly masové represe řeckého obyvatelstva.

V Konstantinopoli byl zavražděn patriarcha Grigorios V.¹⁰⁶, na ostrově Chios (Χίος) byla část obyvatel vyvražděna, část prodána do otroctví. Ti, kteří se zachránili, našli útočiště na jiných ostrovech. Kapodistrias vypracoval carem schválenou ultimativní nótu, ve které Rusko trvalo na odchodu tureckých vojsk z Dunajských knížectví, na zajištění bezpečnosti ruské námořní dopravy a ukončení pronásledování pravoslavného obyvatelstva. Velvyslanec u Vysoké Porty G. A. Stroganov měl důrazně varovat osmanskou vládu, že v případě nesplnění těchto požadavků, bude Rusko nuceno přijmout pod svou ochranu křesťanské obyvatelstvo. Případný konflikt Ruska s Tureckem mohl mít vážné důsledky pro další vývoj událostí na Balkáně. Mohlo dojít ke zvýšení ruského vlivu, což nebylo v zájmu Anglie a Habsburské monarchie, které doufaly v brzké potlačení řeckého povstání. Kapodistrias byl přesvědčen, že Vysoká Porta odmítne splnit požadavky a dojde k přerušení rusko–tureckých vztahů. Car stále otálel s podporou řecké revoluce, aby neporušil dohody se Svatou aliancí. Řecká revoluce vyvolala vlnu solidarity nejen v Rusku, ale i mezi širokou evropskou veřejností. K největším ruským zastáncům boje za řeckou svobodu patřili děkabristé.¹⁰⁷

---

¹⁰³ cit. podle: KISSINGER, H., *Obnovení světového řádu*, Praha 2009 s. 313.

¹⁰⁴ *Tamtéž*, s. 336.

¹⁰⁵ ДРУЖИНИНА, Е. И., „Кючук–Кайнарджский мир 1774“, Москва 1955, s. 16. Roku 1774 byl podepsán v Kjučuk-Kainardži mír mezi Ruskem a Tureckem, kterým Rusko získalo volnou cestu pro plavbu lodí Černým mořem.

¹⁰⁶ ΦΩΤΙΑΔΗΣ., Δ., *Ιστορία των 21*, Αθήνα 1971, s. 105–106. Grigorios V.(1745–1821), (Γρηγόριος V.), patriarcha konstantinopolský. Odmítnul vstoupit do spolku Filiki eteria s tím, že nemůže přísahat neznámým vůdcům. Po vypuknutí povstání exkomunikoval A. Ypsilantise z církve, aby uchránil Řeky v Osmanské říši před násilím. Byl ukřižován a jeho tělo bylo převezeno do Oděsy.

¹⁰⁷ ГРОСУЛ., В. Я., *Русское зарубежье в первой половине XIX века*, Москва 2008, s. 369.

Dokonce i vlivný a blízký carův spolupracovník A. N. Golicyn¹⁰⁸, bez ohledu na oficiální stanovisko panovníka, podpořil řecké úsilí. Této podpory si byl Kapodistrias dobře vědom.

Koncem roku 1821 již bylo zjevné, že docházelo ke zhoršení vzájemných vztahů mezi carem Alexandrem I. a jeho ministrem zahraničních věcí. Jednou z hlavních příčin neshod byl jejich rozdílný postoj k válce s Tureckem. Přesto byl car ochoten i nadále využívat diplomatického talentu a umění I. Kapodistriase za podmínky, že bude poslušným vykonavatelem jeho pokynů. Ten naopak doufal, že další vývoj událostí donutí cara Alexandra I. přijmout opatření vůči Portě. Nehledě na výhrady Kapodistriase se na jaře roku 1822 car rozhodl přijmout Metternichův návrh na uspořádání Veronského kongresu o Východní otázce. Na předběžná jednání byl vyslán D. P. Tatiščev.¹⁰⁹ V tom Kapodistrias spatřoval další snahy o nadvládu Rakouska a podmanění si ruské politiky. Proto se rozhodl neúčastnit příprav na konferenci. Byl přesvědčen, že další sblížování Ruska s rakouskou politikou bude mít neblahý dopad především na řeckou otázku. V květnu 1822, při privátní audienci, car Alexandr I. navrhl svému ministrovi zdravotní dovolenou s tím, že mu formálně ponechá zastávanou funkci. Tento návrh byl faktickým odstraněním Ioannise Kapodistriase z ruského politického života. O rozhodnutí cara Alexandra I. informoval kancléř Metternich svého panovníka Františka I.: „Hrabě Kapodistrias je znemožněn do konce svého života. Ruský panovník jednou ranou zničil celé dílo Petra Velikého a všech jeho nástupců.“¹¹⁰

Ještě rok po vypuknutí řeckého povstání působil I. Kapodistrias v ruské vládě. Vytrvale a aktivně využíval svého postavení v zájmu povstaleckého Řecka a současně se snažil aktivizovat ruskou politiku v jeho prospěch. Roku 1825 zemřel car Alexandr I. a na trůn nastoupil jeho mladší bratr car Mikuláš I. Pavlovič (1796–1855). V témže roce byli Řekové definitivně poraženi v řecko–tureckém konfliktu, protože vůdci povstání nebyli schopni na osvobozeném území vytvořit silnou vládu. Navíc skupiny, které se původně spojily pod praporem národně osvobozenického hnutí, neustále mezi sebou vedly boje o moc, což vyústilo ve dvě občanské války.¹¹¹ Konflikt trval do roku 1829, kdy byla ukončena rusko–turecká válka.¹¹²

---

¹⁰⁸ КЕСЕЛЬБРЕННЕР Г. Л., *Известные дипломаты России*, Москва 2007, s. 219. Hrabě Golicyn Alexandr Nikolajevič (1773–1844), ministr pro náboženské záležitosti a národní osvětu, důvěrník cara Alexandra I.

¹⁰⁹ *Tamtéž*, s. 197. Tatiščev Dmitrij Pavlovič (1767–1845), mimořádný velvyslanec v Neapoli, zmocněný ministr u panovnických dvorů ve Španělsku a Rakousku, čestný člen Akademie umění.

¹¹⁰ ВЫШИНСКИЙ, А. Я., ЛЮЗОВСКИЙ С. А., *Дипломатический словарь*, 2 том, Москва 1948–1950, s. 774.

¹¹¹ HRADEČNÝ, P. a kol., *Dějiny Řecka*, Praha 1988, s. 288. První občanská válka proběhla v letech 1823–24, druhá občanská válka v letech 1824–1825. Účastníkem řeckého národně osvobozenického povstání byl také básník, filhelén a představitel romantismu lord George Gordon Byron (1788–1824), který v Řecku zemřel.

¹¹² KULHÁNEK, I., *Klopýtání přes budoucnost*, Praha 2008, s. 28.

Poté, co ministr zahraničních věcí Ruska Ioannis Kapodistrias dostal od panovníka časově neomezenou zdravotní dovolenou, odcestoval do Ženevy, kde žil do roku 1827. Vynucenou dovolenou využíval k cestování po Evropě, aby získal politickou a finanční podporu pro nově vznikající stát. Kapodistrias také posílal značnou část své ruské gáže řeckým povstalcům, se kterými udržoval kontakt prostřednictvím svého staršího bratra Viarou. Na jaře 1827 se v peloponéské městě Trizina (Τροιζήνα) sešlo, v pořadí třetí, národní shromáždění, které jej zvolilo do čela řeckého státu. Důvodem pro zvolení hraběte Kapodistriase byly jeho politické zkušenosti z dlouhodobého pobytu v zahraničí, kontakty v diplomatických kruzích, které mohl v budoucnu využít ve prospěch své vlasti a především nepatřil do žádné ze skupin, jež soupeřily o moc.¹¹³ I přes jeho proruské sympatie byl jedinou uznávanou osobností, která byla přijatelná pro všechny světové velmoci, jež mu byly ochotny svěřit správu země, osvobozené s jejich přispěním, od turecké nadvlády.¹¹⁴ Současně s volbou prezidenta byla vypracována nová ústava, která omezovala jeho moc. Ústava byla považována za nejdemokratičtější a nejliberálnější ústavu ve své době¹¹⁵, když vycházela z americké ústavy z roku 1787 a anglických politických systémů.¹¹⁶

V dubnu 1828 vyhlásil car Mikuláš I. Turecku válku, která se posléze stala hlavním vnějším faktorem úspěšného završení boje Řecka za národní osvobození.¹¹⁷ Balkánské národy nabízely Rusku pomoc, ale oficiální plány panovníka s takovou podporou nepočítaly. Důvodem byly obavy z dalšího rozvoje národně osvobodeneckých hnutí v regionu a z případných komplikací ve vztazích se spojenci. Přesto se však Řekové, Srbové i Bulhaři do války zapojili v řadách dobrovolníků. Pod vlivem ruského úspěchu se dostala řecká otázka na diplomatická jednání ve druhé polovině roku 1828 na ostrově Poros (Πόρος). V březnu následujícího roku byl podepsán Londýnský protokol. Na jeho základě Řecko získalo vnitřní autonomii a každoročně mělo odvádět sultánovi 1,5 miliónů tureckých piastrů. Současně s tím byly stanoveny hranice řeckého území, které zahrnovalo Peloponés a blízké ostrovy. Západní hranice byla stanovena městem Arta (Άρτα) a východní městem Volos (Βόλος) a ostrovem Euvoia (Εύβοια), na jihu souostrovím Kyklady (Κυκλάδες). Velké egejské ostrovy Kréta (Κρήτη), Rhodos (Ρόδος), Lesbos (Λέσβος) aj. byly ponechány Turecku. Počet obyvatelstva svobodného Řecka tvořilo přibližně 800 000 obyvatel, z nichž třetinu tvořili Albánci a Romové. Kolem 3 000 000 Řeků zůstalo za hranicí rodné země, což se v budoucnu

¹¹³ ŠEDIVÝ, M., *Krvavá odyssea*, Praha 2011, str. 180–181.

¹¹⁴ ПОХЛЕБКИН, В. В., *Внешняя политика Руси, России и СССР за 1000 лет в именах, датах, фактах*, Москва 1992, s. 132.

¹¹⁵ HRADEČNÝ, P. a kol., *Dějiny Řecka*, Praha 1988, s. 290.

¹¹⁶ ГРОСУЛ, В. Я., *Российский конституционализм за пределами России*, Москва 1966, str. 176.

¹¹⁷ ДЕРЯХИН, Ю. Д., *Греки в истории России XVIII–XIX веков*, Санкт-Петербург 2008 s. 249.

stalo příčinou značných problémů na Balkáně.¹¹⁸ Osmanská říše přistoupila na podmínky Londýnského protokolu, teprve poté, co byla definitivně Ruskem poražena. V září 1829 byl uzavřen Drinopolský mír.¹¹⁹ Dříve, než byla v únoru 1830 Londýnským protokolem vyhlášena řecká samostatnost, v zemi již fungovala pravidelná armáda, představiteli nově vzniklého státu byla přijata opatření, jejichž cílem bylo povznést hospodářství a předat Turky zkonfiskovanou půdu drobným zemědělcům. Současně s ekonomickými reformami byl reorganizován soudní a školský systém. Tímto způsobem Londýnský protokol uznal nezávislost Řecka, které ve skutečnosti existovalo již minimálně dva roky.

---

¹¹⁸ ПЕТРУНИНА, О. Е., *Греческая нация и государство в XVIII–XX вв.: очерки политического развития*, Москва 2010, s. 200.

¹¹⁹ ОРЛИК, О. В., *История внешней политики России, первая половина XIX века*, Москва 1997, s. 237–238. Touto smlouvou byl prakticky potvrzen Bukurešťský mír z roku 1812. Rusko získalo Besarábii, východní část Moldavska a západní část Gruzie. Byla stanovena hranice s Tureckem a Persií. Porta uznala právo Ruska na obchodní námořní dopravu vedoucí přes Bospor a Dardanely, právo ruských poddaných na svobodný obchod s Osmanskou říší. Bylo také potvrzeno právo Řecka na autonomii podle Londýnské konvence z roku 1827, aj.

5 Ioannis Kapodistrias prezidentem řeckého státu (1827–1831)

5.1 Příjezd do vlasti

Hrabě Kapodistrias byl v Řecku netrpělivě očekáván. V očích obyvatelstva představoval prostředníka mezi Řeckem a Evropou a současně osobnost, která bude schopna vládnout. Do země přijel prezident Kapodistrias z Petrohradu, kde oficiálně jednal s carem Mikulášem I. o řecké autonomii. Na jednom z jednání požádal cara o uvolnění z ruských diplomatických služeb, neboť se rozhodl zbytek svého života zcela zasvětit budování nezávislého řeckého státu. Za dobu, strávenou v ruských diplomatických službách, mu panovník přislíbil vyplácet důchod. Kapodistrias se jej vzdal, aby si mohl zachovat politickou nezávislost. Poté odcestoval z Petrohradu do Londýna a Paříže. V červenci 1827 byla podepsána Londýnská konvence, která měla zprostředkovat jednání v řecko–tureckém konfliktu.¹²⁰ Návrhy však nebyly tureckým sultánem přijaty. Z původně zanedbatelného incidentu, který se odehrál 20. října 1827 mezi spojeneckými rusko–britsko–francouzskými armádami a turecko–egyptským loďstvem u Navarina (Ναβαρίνο) na jihozápadě Peloponéského poloostrova, se rozpoutala bitva, ve které bylo turecko–egyptské loďstvo rozdrveno. V listopadu téhož roku připlul Ioannis Kapodistrias do italského přístavu Ancona, odkud se svým doprovodem pokračoval na anglické korvetě Wolf do Řecka. 18. ledna 1828 se vylodil v Naupliu (Ναύπλιο), kde byl obyvatelstvem nadšeně uvítán. Poté, za přítomnosti duchovenstva a lidu, složil přísahu a převzal svůj úřad. Celkové dění v nezávislém Řecku se snažil orientovat na Rusko a svému přesvědčení o správnosti zvolené cesty zůstal věrný po celou dobu své vlády. S tím však zásadně nesouhlasili Britové a Francouzi, kteří považovali řecké území za oblast svých zájmů. O čtyři dny později odcestoval do Aeginy (Αίγινα), tehdejšího hlavního města. Později se vrátil zpět do Nauplia, které ustanovil hlavním městem.¹²¹

---

¹²⁰ HRADEČNÝ, P. a kol., *Dějiny Řecka*, Praha 1988, s. 293. 6. července 1827 byla uzavřena mezi představiteli Ruska, Francie a Velké Británie tzv. Londýnská konvence. Jejím cílem byl kolektivní postup v řecko–tureckém konfliktu a zprostředkování řecké autonomie. Za to mělo Řecko každoročně platit sultánovi daně. Územní otázka řešena nebyla. Konvence obsahovala také tajný dodatek, který prosadilo Rusko. V případě tureckého nesouhlasu mělo dojít ke sblížení spojenců s Řeckem a v případě nutnosti k jejich vojenské podpoře.

¹²¹ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, Ν., *Ιστορικά Αναμνήσεις*, 1973, τομ. Α' s. 52.

5.2 Situace v Řecku a Kapodistriasy kroky k jeho pozvednutí

Řecko se nacházelo v žalostném stavu. Státní pokladna byla prázdná, země byla vydrancována Turky a Egyptany. Připomínala divočinu pokrytou rozvalinami, s vyhladovělým obyvatelstvem, které nemělo kde žít. K neutěšenému stavu se navíc přidávaly lokální války mezi obyvatelstvem. První zasedání národního shromáždění ve městě Argos (Άργος) zahájil Ioannis Kapodistrias oděn v pozlacené uniformě ministra zahraničních věcí Ruského impéria s ruskými vyznamenáními.¹²² Ve svém projevu k řeckému národu prezident přislíbil sestavit spravedlivou vládu, schopnou ochránit národ před hrůzami anarchie a postupně dovršit započaté národní a politické obrození.¹²³ Po svém příjezdu přinutil bojující skupiny k ukončení vzájemných šarvátek na dvou nauplijských pevnostech. Vynutil si rozšíření pravomocí a pozastavení platné trizinské ústavy z roku 1827. Národní shromáždění se rozpustilo, byl vytvořen poradní orgán panhellenion (πανελλήνιον), který se skládal z 27 loajálních členů, jmenovaných Kapodistriase. Členy se stali také jeho bratři Viarou a Avgostinos.

Během půl roku se mu podařilo vymýtit na pevnině rabování a na moři pirátství, guerillové oddíly nahradil pravidelnou armádou. Převzal velení námořní flotily, která měla chránit hranice Řecka, a tím snížil vliv místních vládců. Roku 1828 byla založena první řecká banka, která razila stříbrné a měděné mince tzv. „fénixy“ (φοίνικα).¹²⁴ Ioannis Kapodistrias přijal řadu opatření k rozvoji a podpoře hospodářství a obchodu. Podařilo se mu zvýšit výběr daní, který v roce 1828 tvořil pouze 30% státních příjmů. V roce 1831 to bylo už více než 55%.¹²⁵ Značnou pozornost věnoval zemědělství, které považoval za hlavní zdroj řeckého bohatství. Dbal o obnovu vinic a olivových hájů. Založil první zemědělskou školu, kde se začaly pěstovat brambory. Podle jeho představ měla být půda, která byla zkonfiskovaná tureckému obyvatelstvu zestátněna a přidělována drobným zemědělcům. Tato myšlenka se mu však nepodařila realizovat a většina vesnického obyvatelstva i nadále zůstala bez půdy. Navíc se tato snaha setkala se značnou nevolí velkých vlastníků pozemků.

¹²² КЕСЕЛЬБРЕННЕР, Г. Л., *Известные дипломаты России*, Москва 2007, s. 191. Ioannis Kapodistrias byl nositelem vyznamenání Svaté Anny 1. stupně, Svatého Vladimíra 2 a 3. stupně, mimo to byl rytířem císařského rakouského Leopoldova řádu a nositelem Velkého kříže a pruského řádu Červeného orla.

¹²³ WOODHOUSE, C. M., *Capodistria. The Founder of Greek Independence*, London 1973, s. 443.

¹²⁴ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, Ν., *Ιστορικά Αναμνήσεις*, 1973, τομ. Α' s. 198.

¹²⁵ ŠEDIVÝ, M., *Krvavá odyssea*, Praha 2011, str. 183.

Byl přepracován soudní a vzdělávací systém podle evropských vzorů. I. Kapodistrias byl přesvědčen o nutnosti rozvoje školství a církve.¹²⁶ Proto byly na jeho podněty otevírány semináře, zvyšoval se počet základních škol a v nich počty žáků. Např. na ostrově Poros nechal zřídít církevní školu a na ostrově Aegina sirotčinec pro osiřelé děti. Založil vojenskou akademii, vzdělávací instituce pro pedagogy a státní úředníky. Nechával opravovat zničené a vykradené kostely. Osobně navštěvoval vzdělávací instituce a zajímal se o problémy, se kterými se potýkaly. Na jejich provoz přispíval ze svých soukromých prostředků.¹²⁷ Zakládal tiskárny, muzea a jiné kulturní instituce.

V čele prezidentových přívrženců, kteří přišli z diaspory a z oblastí, které byly pod nadvládou sultána, z Jónských ostrovů aj., stáli Theodoros Kolokotronis, Andreas Metaxas¹²⁸ a Adamantios Korais¹²⁹. Tito lidé založili stranu, jejíž členové zastávali význačné funkce ve státní správě.

Kapodistriasovo úsilí o vybudování nového moderního státu se nesetkávalo pouze s nadšením, ale současně také naráželo na silný odpor, který pramenil z provincialismu a polofeudálních tradic. Jeho největšími protivníky, na domácí politické scéně, byly především privilegované vrstvy obyvatelstva, bývalí vojenští velitelé povstalců (tzv. kodžabašiové), bohatí obchodníci a podnikatelé (tzv. fanarioté), inteligence a velitelé zbojníků (tzv. kapetaniové)¹³⁰, kteří si přáli návrat do doby platnosti epidaurské ústavy z roku 1822. Představitelé těchto skupin se všemožně snažili bránit provádění reformy a využívali každého prezidentova neúspěchu k jeho obviňování z neutěšené situace. Podněcovali vzpoury na ostrovech, protože neměli zájem na nastolení pořádku v zemi. Obviňovali prezidenta ze snahy zmocnit se královské koruny a zavést v zemi byrokratický systém. Jedno z prvních povstání

¹²⁶ ΚΟΥΚΚΟΥ, Ε., *Ο Καποδίστριας και η παιδεία Τόμος Β΄, Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Αιγίνης (1827–1832)*, Αθήνα 1972, s. 45. Ve školách se děti učily aritmetice, čtení, psaní, starověké řecké literatuře, ikonopisectví, církevní hudbě, náboženství, zeměpisu, tělocviku. Nadané žáky nechával I. Kapodistrias studovat na státní náklady, jiní se učili řemeslům – zlatnictví, kovářství, tesařství aj.

¹²⁷ ŠEDIVÝ, M., *Krvavá odyssea*, Praha 2011, s. 183.

¹²⁸ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ, Χ., *Η Παγκοσμια οικονομική κρίση: και οι επιπτώσεις της στην Ελλάδα*, Αθήνα 2014, s. 20. Metaxas Andreas (1790–1860), (Ανδρέας Μεταξάς), byl politik, ministr vojenství a blízký spolupracovník I. Kapodistriase. Po jeho smrti se stal členem dočasné vlády. V době vlády krále Oty I. působil jako velvyslanec v Madridu, Lisabonu a Konstantinopoli.

¹²⁹ Adamantios Korais (1748–1833), (Αδαμάντιος Κοραΐς), řecký filolog, jeden z prvních představitelů řeckého osvícenství, znalec řecké kultury, tvůrce a zastánce *καθαρεύουσα*–katharevusy. Byla to jedna ze dvou variant psaného řeckého jazyka v době turecké nadvlády. Bývá označována jako puristická a anarchistická verze řečtiny. Druhou variantou byla lidová verze řeckého jazyka označována jako *δημοτική*–dimotiki. Po vzniku moderního řeckého národa byly obě varianty prosazovány, jako verze spisovné řečtiny. V té době vznikla tzv. *δηγλωσσία*–diglossie, což byl spor o to, která verze bude uznána za jedinou a spisovnou.

¹³⁰ АΠΙΨ, Γ. Λ., *II. Каподистрия и греческое национально-освободительное движение (1809–1822)*, Москва 1976, s. 49–65. I. Kapodistrias se ve své zprávě zabýval dělením a hodnocením řecké společnosti. Mimo jiné se zmiňoval o demobilizovaných vojenských velitelích – kodžabašisech (κοτζαμπάσηδες), fanarotech (φαναριώτες) – název vznikl podle konstantinopolské čtvrti Fanar, což byli členové vlivné diaspory sestávající z obchodníků apod., kteří zastávali vysoké posty nejenom v Osmanské říši ale také v Moldavsku a Valašsku, kapetaniech (καπετάνιος)–velitelích zbojníků (κλέφτης).

vzplálo na Peloponésu na jaře roku 1830, pod vedením Petrose Mavromichalise zvaného Petrobej.¹³¹ Nepokoje se podařilo potlačit a Petrobej byl na příkaz Kapodistriase uvězněn. Další nepokoje na ostrově Ydra (Υδρα) byly potlačeny díky pomoci ruské námořní flotily.

5.3 Situace po roce 1830

Kromě domácí opozice se musel Kapodistrias vyrovnávat především s postojem Francie, Anglie a v neposlední řadě i Ruska. První dvě velmoci byly přesvědčeny, že svou proruskou politikou hájí zájmy carského Ruska, přestože postoj cara Mikuláše I. byl vůči vývoji situace v Řecku zdrženlivý. Přes všechny zahraničně politické problémy se Kapodistriasovi podařilo získat od Francie a Ruska finanční půjčky, zatímco Anglie v tomto ohledu zaujala zcela odmítavý postoj.

Na základě přijetí Londýnského protokolu (1830) byla započata jednání o volbě budoucího řeckého panovníka. Pro zachování nezávislosti nového státu, bylo nezbytné, aby královský kandidát nebyl spřízněn s panovnickými rody evropských mocností. Tato podmínka se ukázala být takřka nespílnitelnou.

Z celé řady kandidátů se nejméně kontroverzním jevil Leopold Sasko-Koburský¹³², manžel, již zesnulé anglické princezny Charlotty, kterého spojoval příbuzenský vztah s králem Jiřím IV. (1762–1830). Leopold patřil k filhelénům a finančně podporoval řecké povstalce. S jeho volbou byl Ioannis Kapodistrias spokojen. Měl o budoucím panovníkovi vysoké mínění a osobně se znali. Také byl přesvědčen, že evropský panovník bude zárukou rozvoje Řecka a současně posílí jeho pozici v mezinárodním měřítku. Prezident doufal, že si s příchodem nového panovníka udrží svůj vliv. V únoru roku 1830 byl přijat nový Londýnský protokol.¹³³ Na jeho základě bylo vytvořeno Řecké království a koruna byla skutečně nabídnuta Leopoldovi, který ji přijal. O výsledcích protokolu byli Řekové informováni s měsíčním zpožděním a byly pro ně velkým zklamáním. Král Leopold společně

---

¹³¹ ΑΓΑΠΗΤΟΣ, Σ., *Οι Ενδοχοί Έλληνες του 1821, ή Οι Πρωταγωνιστάι της Ελλάδος*, s. 40. Mavromichalis Petros (1765–1848), (Πέτρος Μαυρομυχάλης), byl jedním z nevlivnějších politických a vojenských vůdců. Roku 1821 se účastnil řecké národně osvobozené revoluce. Byl v opozici proti I. Kapodistriasovi a na jeho příkaz byl uvězněn. Na svobodu byl propuštěn po jeho smrti a opět se aktivně zapojil do politického života. Jeho prasnovec Mavromichalis Kiriakoulis (1850–1916), (Κυριακούλης Μαυρομυχάλης) byl v letech 1909–1910 premiérem Řecka.

¹³² ПОПОВ, Н. В., *Монархии Европы, Династия Саксен-Кобург-Гота*, Москва 1997, s. 623. Leopold Sasko-Koburský (1790–1865), v letech 1831–1865 belgický král, který sloužil v ruské armádě, po boku Alexandra I. se např. zúčastnil bitvy u Slavkova V roce 1809 na naléhání Napoleona odešel z ruských služeb a vrátil se do vlasti. Roku 1813 opět vstoupil do ruských služeb a za svou statečnost byl vyznamenán. Jeho sestry uzavřely sňatky s příslušníky ruského carského dvora.

¹³³ HRADEČNÝ, P. a kol., *Dějiny Řecka*, Praha 1988, s. 293. Londýnský protokol opět podepsalo Rusko, Francie a Velká Británie. Protokolem byla uznána řecká nezávislost na Osmanské říši a Řecko se mělo stát nezávislým královstvím. Velké Británie prosadila okleštění hranice země na minimum.

s prezidentem byli nespokojeni s nově stanovenou hranicí tvořenou na východě země řekou Sperchios (Σπερχειός) a na západě řekou Achellos (Αχελώος). Hranice značně zmenšovala řecké území oproti původní hranici Arta–Volos. Oba politici požadovali půjčku v hodnotě 2,4 mil. liber, ochranu před Turky, na ostrovech, žijícího řeckého obyvatelstva. Zcela odmítli možnost vyhlášení amnestie, kterou by se Turkům zkonfiskovaný majetek vrátil.¹³⁴ Ze vznesených požadavků byly mocnosti ochotny ustoupit pouze v otázce půjčky. Proto se v květnu téhož roku král Leopold I. vzdal koruny a doufal, že mocnosti změní svůj postoj. Tento politický tah však nevyšel. Spojenci královi abdikaci přijali a rozhodli se hledat jiného vhodného kandidáta na řecký trůn.

5.4 Konec Kapodistriasy vlády

Roku 1830 se sice Kapodistriasi podařilo potlačit nepokoje na ostrovech a získat nad nimi kontrolu, ale nepodařilo se mu eliminovat své protivníky. Z nepochopitelných důvodů nepotrestal své úhlavní nepřátele, především z klanu Mavromichalisů, se kterými se naopak měl snahu usmířit. Proto nebyli zatčeni, ale žili v Naupliu pouze pod policejním dohledem dva jeho úhlavní nepřátelé Georgios (1800–1831) a Konstantinos (1797–1831) syn a bratr,¹³⁵ vězněného Petrobeje.

Hrabě Ioannis Kapodistrias pravidelně navštěvoval kostel svatého Spiridona (Αγίου Σπυρίδωνα) v Naupliu. Stejně tomu bylo i v neděli 27. září 1831, kdy se jako obvykle vypravil společně se svým albánským sluhou a osobním strážcem do kostela na liturgii. U vchodu, ke svému překvapení, se setkal s Georgiose a Konstantinosem Mavromichalisovými. Poté, co se pozdravili, a hrabě se chystal vstoupit do kostela, na něj zezadu Konstantinos zaútočil a smrtelně ho zranil. Na Kapodistriasova útočníka se vzápětí vrhl přítomný dav. Raněný útočník křičel: „Nezabíjejte mne! My nejsme příčinou prezidentovy smrti!“¹³⁶ Georgiosovi a dalším dvěma útočníkům se podařilo utéci a najít úkryt na francouzském velvyslanectví, kde se cítili v bezpečí. Ve městě zavládl chaos, šokovaní plačící lidé ztratili člověka, o kterém mezi sebou hovořili jako o svém otci. Naopak na vzpurných ostrovech Hydra (Υδρα) a Spetses (Σπέτσες) smrt prezidenta přivítali. Velitelé z nauplijské posádky se snažili za každou cenu udržet ve městě pořádek. Když se pobouřený

¹³⁴ ŠEDIVÝ, M., *Krvavá odyssea*, Praha 2011, str. 190–191.

¹³⁵ Mavromichalis Georgios (Γεώργιος Μαυρομυχάλης) a Mavromichalis Konstantinos (Κωνσταντίνος Μαυρομυχάλης), oba byli členy spolku Filiki eteria a patřili k nejznámější velitelům řeckého národně osvobozeneckého povstání.

¹³⁶ ΚΟΡΔΑΤΟΣ, Ι., *Ιστορία της νεωτέρας Ελλάδος*, Αθήνα 1959, s. 358. Rajko Nikolaj Aleksejevič (1794–1854), ruský důstojník a filhelén, účastník řeckého národně osvobozeneckého povstání.

lid dozvěděl o úkrytu vrahů, žádal jejich vydání. V opačném případě hrozilo, že zaútočí na jejich úkryt. Georgios se svými společníky byli nakonec vydáni vojenskému soudu, který je odsoudit k trestu smrti. Petrobej Mavromichalis¹³⁷, bratr a otec vrahů hraběte Kapodistriase, který byl v té době ve vězení, se o tragické události vyjádřil takto: „Proklínám Angličany a Francouze, kteří se stali příčinou toho, že jsem ztratil své nejbližší a národ ztratil vládce, jakého už více mít nebude.“¹³⁸

---

¹³⁷ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ, Α. Σ., *Αγαπτιον*, Αθήνα 2009, s. 40–47. Vlivný rod Mavromichalisů pocházel z poloostrova Mani, kde ještě na počátku 19. století přetrvávaly patriarchální a klanové zvyky. Příslušníci tohoto rodu byli aktivními účastníky řeckého osvobozenického boje za nezávislost. Patřili mezi největší nepřátele Ioannise Kapodistriase.

¹³⁸ ΜΑΡΟΥΛΙ–ΖΙΛΕΜΕΝΟΥ, Μ., *Деятельность И. Каподистрии как правителя*, Первый российско–греческий форум гражданских обществ. „Российско–греческие государственные, церковные и культурные связи в мировой истории“. Материалы конференции. Афины–Москва 2008, s. 175–181.

6 Závěr

Ioannis Kapodistrias působil v Rusku v letech 1809–1822, v době, kdy v jeho vlasti docházelo k významným politickým a historickým změnám. V řecké společnosti se i díky vývoji v Evropě připravovalo a posléze vypuklo v letech 1821–1829 národně osvobozené povstání. Hlavní ideou politického a ideologického života řecké společnosti bylo svržení osmanské nadvlády, která se stala předmětem ostrého boje mezi různými společenskými proudy v národním hnutí předrevolučního období. Představitelé radikálního křídla, reprezentované spolkem Filiki eteria, trvali na bezprostředním započítí příprav, jejichž cílem bylo provedení celonárodního ozbrojeného povstání proti osmanskému útlaku. Naopak představitelé umírněného křídla se k revolučním ideám stavěli zdrženlivě a kladli důraz na šíření osvěty a mravní výchovy řeckého národa. Teprve poté, co bude společnost duchovně připravena, bude možné povstání uskutečnit.

Vlivným představitelem umírněného křídla řecké společnosti byl Ioannis Kapodistrias. Díky svému postavení a vlivu v ruské vládě, mohl podporovat zástupce řecké společnosti v šíření osvěty ve své vlasti a současně chránit práva obyvatel Jónských ostrovů. V letech 1819–1820 došlo k radikalizaci revolučních nálad v Řecku. Kapodistrias, stejně jako politika Alexandra I., jejímž byl oficiálním představitelem, z vlastního přesvědčení s ozbrojeným povstáním nesouhlasil. Jeho postoj k národně osvobozenému boji se změnil poté, co eteristy připravované povstání, přerostlo v celonárodní osvobozený boj. Tehdy se Kapodistrias postavil na jeho stranu.

Ve funkci řeckého prezidenta se Kapodistrias, díky svému tvrdému postoji, zasadil o zlepšení politické situace v zemi a životních podmínek obyvatelstva. Při provádění společenských a ekonomických reforem se opíral o své spojence. Současně však musel čelit domácí i zahraniční opozici, která se nehodlala smířit s jeho otevřenou orientací na Rusko. Největším nepřítelem, se kterým sváděl od počátku do konce své politické kariéry na diplomatickém poli urputný boj, byl kancléř K. Metternich, který vynaložil nemálo sil a prostředků na to, aby zničil svého politického protivníka.

Prozápadně orientovaná skupina, která si nepřála v čele státu stoupence sblížení s Ruskem, zorganizovala násilnou smrt prezidenta Ioannise Kapodistriase. To způsobilo šok v celé řecké společnosti a vyvolalo odsouzení v ruských společenských a diplomatických kruzích.

Po prezidentově smrti na jeho místo, na krátkou dobu, nastoupil bratr Avgostinos. Ten však nedokázal smířit znesvářené, pro ruské a pro anglické strany. Nebylo v jeho silách se

vyrovnat s narůstajícím chaosem a anarchií v zemi. Této situace využily evropské mocnosti, které si našly záminku k otevřené intervenci do vnitřních řeckých záležitostí. Jejím výsledkem byl státní převrat a na Londýnské konferenci, která se konala nedlouho po Avgostinově smrti roku 1832, bylo Řecko prohlášeno královstvím. Představitelé Anglie, Francie a Ruska dosadili na řecký trůn syna krále Ludvíka I. Bavorského. Řeckým králem se stal Ota I. Bavorský, řečený Řecký (Όθων, Βασιλεύς της Ελλάδος 1815–1867). Výsledkem tohoto vývoje bylo, že Rusko ztratilo spojence a místo prorusky orientované republiky byla vytvořena prozápadní konstituční monarchie.

7 Bibliografie

- ΑΓΑΠΗΤΟΣ, Σ. *Οι Ενδοξοί Έλληνες του 1821, ή Οι Πρωταγωνισταί της Ελλάδος*. Εν Πάτραις: Κρήτης 1877.
- ΔΑΦΝΙΣ, Γρηγοριος. *Ιωάννης Α. Καποδίστριας, η γένεση του ελληνικού κράτους*. Αθήνα: 1975.
- ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, Νικου. *Ιστορικά Αναμνήσεις*. Αθήνα: Ερμής 1973.
- ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ, Παυλίδης. *Ο Ελληνισμός της Ρωσίας και τα 33 Χρόνια του εν Αθηναις Σωματείου των εκ Ρωσίας Ελλήνων*. Αθήνα: 1953.
- ΚΑΡΑΣ, Γαζής. *Άνθιμος Γαζής, Φυσικός Κόσμος 1758–1828*. Αθήνα: 1981.
- ΚΟΡΔΑΤΟΣ, Γιάννης. *Ιστορία της νεωτέρας Ελλάδος* Αθήνα Εκδόσεις "20ος αιώνας", 1959.
- ΚΟΥΚΚΟΥ, Ελένη. *Ανέκδοτοι επιστολαί του μητροπολίτου Ουγγροβλαχίας Ιγνατίου προς τον Ι. Καποδίστριας, Δελτίον Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος*. τομ 12 (1957–1958).
- ΚΟΥΚΚΟΥ, Ελένη. *Ιωάννης Καποδίστριας, Ρωζάνδρα Στούρτζα. Μια ανεκπλήρωτη αγάπη*. Αθήνα: 1997.
- ΚΟΥΚΚΟΥ, Ελένη. *Ό Καποδίστριας και ή παιδεία Τόμος Β΄–Τά εκπαιδευτικά ιδρύματα της Αίγινης (1827–1832)*. Αθήνα: 1972.
- ΚΟΥΚΚΟΥ, Ελένη. *Ό Καποδίστριας και ή παιδεία*. Αθήνα: 1972.
- ΚΟΥΤΣΙΛΙΕΡΗ, Ανάργυρου. *Ιστορία της Μάνης*. Αθήνα: 1996.
- ΛΑΣΚΑΡΗΣ, Μ. *Αὐτοβιογραφία Ιωάννου Καποδίστρια*. Αθήνα: 1988.
- ΜΑΡΚΕΝΖΙΝΗΣ, Σπυρίδων. *Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος 1828–1964*. Αθήνα: 1966.
- ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΣ, Χαρμπής. *Η Παγκοσμια οικονομική κρίση: και οι επιπτώσεις της στην Ελλάδα*, Αθήνα: ΛΟΜΠΥ 2014.
- ΠΟΛΙΤΗΣ, Νικόλαος. *Δημοτικά τραγούδια*. Αθήνα: 2014.
- ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ, Σπυρίδων. *Αγαπητού*. Αθήνα: 2009
- ΦΩΤΙΑΔΗΣ, Δημήτρη. *Η Επτανασταση του 21*, Μελισσα: 1971.
- ΦΩΤΙΑΔΗΣ, Δημήτρη. *Ιστορία των 21*. Αθήνα: 1971.

- АДАМОВ, Евгений Александрович. *Сборник договоров с другими государствами 1856–1917*. Москва: Гос. издательство полит. литературы 1952.
- АНДРЕЕВ, Александр Радьевич. *Последний канцлер Российской империи*. Москва: Белый волк 1999.
- АРШ, Григорий Львович. *Балканские народы и европейские правительства в XVIII–начале XX в.* Москва: Наука 1982.
- АРШ, Григорий Львович. *Исторические и историко–культурные процессы на Балканах*. Москва: Наука 1982.
- АРШ, Григорий Львович. *И. Каподистрия в России (1809–1822)*, Санкт–Петербург: Алтейя 2003.
- АРШ, Григорий Львович. *И. Каподистрия и греческое национальное–освободительное движение (1809–1822)*, Москва: Наука 1976.
- АРШ, Григорий Львович. *Освободительные движения на Балканах*, Москва: Наука 1978.
- АРШ, Григорий Львович. *Тайное общество "Филики Этерия": Из истории борьбы Греции за свержение османского ига*. Москва: Наука 1965.
- АРШ, Григорий, Львович. *Этерическое движение в России: освободительная борьба греческого народа в начале XIX в. и русско–греческие связи*. Москва: Наука 1970.
- АСТАФЬЕВ, И. И. *Русско–германские отношения 1905–1911 гг.* Москва: МГУ 1972.
- ВАСИЛЬЧИКОВ, Александр Алексеевич. *Семейство Разумовских*. том IV. Санкт–Петербург: 1887.
- Внешняя политика России XIX начала XX века: *документы российского Министерства иностранных дел*. Москва: 2005.
- ВЫШНЕВСКИЙ, Андрей Януарьевич, ЛОЗОВСКИЙ, Александр., *Дипломатический словарь*. том 2. Москва: ГИПЛ 1948–1950.
- ГАНИЧЕВ, Валерий Николаевич. *"Святой праведный Феодор Ушаков"*. Москва: Молодая гвардия 2005.
- ГРОСУЛ, Владислав Якимович. *Русское зарубежье в первой половине XIX века*. Москва: РОССПЭН 2008.

- ДРУЖИНИНА, Елена Иоасафовна. *"Кючук–Кайнарджский мир 1774"*. Москва: Академия наук СССР 1955.
- ИВАНОВ, Игорь Сергеевич. *Очерки истории Министерства иностранных дел России 1802–2002 в трех томах*. Москва: ОЛМА Медиа Групп 2002.
- ИГНАТЬЕВ, Анатолий Венедиктович. *Российская дипломатия в портретах*. Москва: Международные отношения 1992.
- ИОВВА, Иван, Филимонович. *Бессарабия и греческое национально–освободительное движение*. Кишинев: Шитница, 1974.
- КЕССЕЛЬБРЕННЕР, Гавриил Леонидович., *Известные дипломаты России*. Москва: МГИМО 2007.
- КУШКО, Андрей, ТАКИ, Виктор. *Бессарабия в составе Российской империи (1812–1917)*. Москва: Новое литературное обозрение 2012.
- МИНАКОВ, Аркадий Юрьевич. *Русский консерватизм в первой четверти XIX века*. Воронеж: Издательство Воронежского университета 2011.
- ОРЛИК, Ольга Васильевна. *История внешней политики России, первая половина XIX века*. Москва: Международные отношения 1997.
- Первый российско–греческий форум гражданских обществ. "Российско–греческие государственные, церковные и культурные связи в мировой истории". Материалы конференции. Афины–Москва[nakladatelství neuvedeno] 2008.
- ПЕТРУНИНА, Ольга Евгения. *Греческая нация и государство в XVIII–XX вв.: очерки политического развития*. Москва: КДУ 2010.
- ПОПОВ, Николай В. *Монархии Европы*. Москва: Терра 1997.
- ПОХЛЕБКИН, Вильям Васильевич. *Внешняя политика Руси, России и СССР за 1000 лет в именах, датах, фактах*. Москва: Международные отношения 1992.
- ПРЯХИН, Юрий Дмитриевич. *Греки в истории России XVIII–XIX веков*. Санкт–Петербург: Алтейя 2008.
- СОБОЛЕВА, Инна Аркадьевна. *Утраченный Петербург*. Санкт–Петербург: Питер 2012.
- СТАНИСЛАВСКАЯ, Августа Михайловна. *Политическая деятельность Ф. Ф. Ушакова в Греции 1798–1800*. Москва: Наука 1983.

- СТАНИСЛАВСКАЯ, Августа Михайловна, *Россия и Греция в конце XVIII начале XIX века*. Москва: Наука 1976.
- ФЕДОРЧЕНКО, Валерий. *Императорский Дом, Выдающиеся сановники*. Красноярск: ОЛМА Медиа Групп 2003.
- ХЕВРОЛИНА, Виктория Максимовна. *Из истории Министерства иностранных дел России второй половины XIX века*. Москва: Международные отношения 2001.
- ЦВЕТКОВ, Сергей Эдуардович. *Александр Суворов, 1730–1800: белетризованная биография*. Москва: Центполиграф 1999.
- ЧЕРЕЙСКИЙ, Лазарь Абрамович. *Современники Пушкина: документальные очерки*, Москва: ОЛМА–ПРЕСС 1999.
- ЧУЛКОВ, Георгий Иванович. *Жизнь Пушкина*. Москва: Республика 1999
- ШИШКИН, Михаил Павлович. *Русская Швейцария: литературно–исторический путеводитель*. Москва: Вагриус 2006.
- DOSTÁLOVÁ, Růžena a kolektiv. *Stručná historie států–Řecko*. Praha: Libri 2003.
- DOSTÁLOVÁ, Růžena, FRANC–SGOUREDEOU, Catherine a kol. *Základní kurz novořeckého jazyka*. Praha: Set Out 2004.
- HIRŠAL, Josef, BERKOPEC, Oton. *Horský věnec*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury a umění 1963.
- KISSINGER, Henry, Alfred. *Obnovení světového řádu*. Praha: Prostor 2009.
- KNECHT, Robert, J. *Richelieu*. Praha a Litomyšl: Paseka 2002.
- KOUKOU, Heleni. *John Kapodistrias a Greek Europhile Diplomat*. Athens: 1994
- KULHÁNEK, Ivan. *Klopýtání přes budoucnost*. Praha: Academia 2008.
- ŠEDIVÝ, Miroslav. *Krvavá odyssea*. Praha: Epoque 2011.
- TARRABA, Luboš. *Nebezpečný intrikán. Život, Ch. M. Talleyranda*, Praha: Orbis 1995
- VESELÝ, Zdeněk. *Přehled mezinárodních vztahů I. (Od starověku do roku 1914)*. Praha: VŠ MVV 2003.
- WOODHOUSE, Christopher Montagne. *Capodistria. The Founder of Greek Independence*. London: Oxford University Press 1973.

Slovníky a encyklopedická literatura

Μεγάλη Ελληνική εγκυκλοπαίδεια. díl ΚΔ, Αθήνα: 1934.

БЕЗОТОСНЫЙ, Виктор Михайлович. и кол. *Отечественная война 1812 года и освободительный поход русской армии 1813–1814 годов*. том 1–3. Москва: РОССПЭН 2012.

ЗАЛЕССКИЙ, Константин Александрович. *Наполеоновские войны 1799–1815. Биографический энциклопедический словарь*. Москва: Астрель 2003.

НИКОЛАЕВ, Петр Алексеевич, и кол. *Русские писатели 1800–1917*. том 2: Г–К, Биографический словарь. Москва: Большая российская энциклопедия 1992.

ПРАВОСЛАВНАЯ ЭНЦИКЛОПЕДИЯ под редакцией Патриарха Московского и всея Руси Кирила. том 1–н, Москва 2000–н.

ЯНИН, Валентин Лаврентьевич, и кол., *История России с древнейших времен до 1917, том 2: Д–К*, Москва: Большая Российская энциклопедия 1996.

DOSTÁLOVÁ, Růžena. *Slovník řeckých spisovatelů*. Praha: Leda 2006.

HONZÁK, František a kolektiv. *Evropa v proměnách staletí*. Praha: Libri 1997.

HRADČNÝ, Pavel a kolektiv. *Dějiny Řecka*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2009.

NEDĚLKA, Teodor. *Novořecko–český slovník*. Praha: SPN 1982

PROCACCI, Giuliano. *Dějiny Itálie*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2007